

Kalendárium výročí osobností okresu Žilina a Bytča v roku 2014

Bibliografická poznámka

Kalendárium, kde sa spomínajú osobnosti žijúce i nežijúce, ktoré významným spôsobom zasiahli, alebo zasahujú do spoločenského a kultúrneho života regiónov Žilina a Bytča Vám ponúka Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja.

Výber je doplnený o odkazy na literatúru, kde o osobnosti získate viac informácií. Prípadných záujemcov o významné osobnosti nášho regiónu pozývame navštíviť Úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií v Krajskej knižnici v Žiline, ktorý sústreďuje o každej významnej osobnosti rôzny informačný materiál a buduje aj ďalšie špeciálne regionálne kartotéky a databázy.

Prehľad v kalendáriu bude užitočný hlavne pre školy a ďalšie vzdelávanie a kultúrne inštitúcie.

Regionálne osobnosti, ktorých výročia si v roku 2014 pripomíname sú radené v rámci jednotlivých mesiacov chronologicky. Kalendárium je doplnené o menný register osobností.

zostavovateľky

JANUÁR

RYBÁR, VINCENT

muzikant

*09.03.1915 Terchová

†06.01.1999 Terchová

15. výročie úmrtia

Terchovský predník Vincent Rybár sa v uplynulých desaťročiach nezastupiteľne zapísal do širšieho slovenského povedomia. Spolu so svojou muzikou účinkoval vo viacerých filmových projektoch, dlhodobo spolupracoval s rozhlasom a vystupoval na všetkých väčších folklórnych podujatiach doma i v susedných štátoch. S osobnosťou Vincenta Rybára je nerozlučne spojená významná kapitola povojnového vývinu terchovskej hudobnej tradície, ktorá predstavuje trvalú súčasť slovenského kultúrneho dedičstva.

Literatúra:

Cabadaj, Peter – Križo, Vladimír: Terchová. Terchová: Obec Terchová, 2003. S. 127-128.

TURIAK, EMIL

gréckokatolícky dekan

*07.01.1959 Raková

55. výročie narodenia

Chcel slúžiť Bohu, no mať aj rodinu, a tak sa stal gréckokatolíckym kňazom. Prišiel do Žiliny v auguste 1999. Je dekanom Gréckokatolíckej cirkvi v Žiline. S manželkou Antóniou vychovávajú päť detí. Je známy svojou pastoračnou službou vo väzenskom prostredí a zároveň pôsobí ako učiteľ na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Literatúra:

Bechný, Lubo: Najväčšou hodnotou je rodina: In: My Žilinčania č. 4 (2008). s. 11-16.

PETRÁŇOVÁ, MIRIAM

poetka, fotografka, režisérka

*10.01.1974 Žilina

40. výročie narodenia

V roku 1999 ukončila magisterské štúdium na VŠMU v Bratislave odbor dokumentárna réžia. V Prahe absolvovala ročný študijný pobyt na FAMU odbor animovaná tvorba a multimédiá. Študovala na VŠVU Bratislava odbor fotografia. Pracovala v rôznych súkromných televíziách ako režisérka a kameramanka. Jej tvorbu zahŕňajú rôzne dokumentárne filmy. Venuje sa fotografovaniu, vystavovala na rôznych individuálnych i kolektívnych výstavách. V rokoch 1992-1994 bola úspešná v okresnej súťaži o Dúhovú lampu v krajine Zázračno v kategórii poézia. Pravidelne publikuje v časopise Dotyky, Romboid a Vlna.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 26.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 183.

BREZÁNY, ŠTEFAN ATILA

básnik, publicista, úradník, prekladateľ

*11.01.1909 Kláštor pod Znievom

†10.05.1992 Žilina

105. výročie narodenia

Mladosť prežil v Žiline, kde aj maturoval. Pracoval na Okresných úradoch v Bratislave, Prievidzi, Brezne, Banskej Bystrici, Žiline, Čadci a v Kysuckom Novom Meste. Ako básnik sa po rannom tvorivom období odmlčal a prihlásil sa až po rokoch bibliofilskými vydaniaми zbierok reflexívnej poézie.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 557-558.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 52.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 50.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kaligram, 2005. S. 103-104.

ŠULÍK, ANTON

herec, režisér

*27.03.1931 Ružomberok

†11.01.1999 Bratislava

15. výročie úmrtia

Od roku 1957 pôsobil ako herec v Mestskom divadle v Žiline. Aktívne spolupracoval ako režisér a inštruktor s ochotníckymi súbormi v Žiline, Kysuckom Novom Meste, Stráňavách a v Považskom Chlmcí. Spoločensky významná bola jeho činnosť moderátora vo vysielaní Severné Slovensko v roku 1968 v Žiline.

Literatúra:

Mrlían, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava : Veda, 1990. S. 445-446.

OBENDORF, GUSTÁV ADOLF

maliar

*13.03.1865 Budapešť

†12.01.1949 Kecskemét

65. výročie úmrtia

Študoval na krajinkej škole pre kreslenie v Budapešti. V roku 1900 pôsobil ako profesor kreslenia na obnovenej reálke v Žiline, pre ktorú namaľoval tri rozmernejšie olejomalby. Po roku 1918 sa vrátil do Budapešti. V roku 1903 vystavoval s J. Augustom, G. Mallým a E. Pacovským na výstave Grupa hornouhorských maliarov v rámci Hornouhorskej priemyselnej výstavy v Žiline. Úrady vyhlásili výstavu za panslavistickú akciu, takže obrazy z výstavy odstránili. V tvorbe sa venoval figurálnej kompozícii, portrétom, krajinám a zátišiu. V penzii sa venoval sakrálnej maľbe.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 78.

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 315.

BRIEŠŤENSKÝ, JOZEF

rezbár

*13.01.1879 Rajec

†09.12.1968 Rajec

135. výročie narodenia

Študoval na umeleckopriemyselnej škole v Kláštore pod Znievom, zdokonaľoval sa v rezbárskych dielňach v Budapešti, Subotici, Tirolsku, Nemecku a Poľsku. V Rajci zriadil rezbársku dielňu, kde zamestnával až 25 rezbárov. V dielni vyrábali suveníry, oltáre, sochy, organové skrine, križové cesty, lavice, jasličky a iné. Vyučili sa u neho rezbári A. Drexler, E. Kompánek, Ján Pekara, Jozef Pekara a i. Z tejto dielne vzniklo ľudové umelecké výrobné družstvo Rezbár.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 562.

30 rokov ľudovomeleckého družstva Rezbár v Rajci. Rajec : Rezbár, 1982. [S. 14.]

HEJTMÁNEK, EVŽEN

samostatný projektant

*12.10.1929 Dolné Mokropsy

†13.01.1994 Žilina

20. výročie úmrtia

85. výročie narodenia

Študoval Vyššiu priemyselnú školu v Prahe. Pracoval ako konštruktér, stavebný technik, neskôr v Stavoprojekte Žilina ako architekt. Osamostatnil sa a pracoval ako súkromný architekt.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Dom horskej služby, Vrátna, 1975.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999. [S. 26.]

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S.54.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999 H. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 123.

MENKINA, ANTON

prozaik, básnik, publicista

*13.01.1909 Žilina

†14.02.1943 Bratislava

105. výročie narodenia

Pracoval ako úradník v Družstevnom ústredí v Žiline, neskôr v Tatra banke v Bratislave, na Obecnom úrade v Čadci. Bol redaktorom Rudného práva Slovenského rozhlasu v Žiline. Literárne príspevky publikoval najskôr časopisecky (DAV, Slovenský hlas a i.), knižne debutoval románom *Mlčanie Róberta Hronca* (1935), v ktorom vykreslil hrdinu svojej generácie a jeho bezvýchodiskový, anarchistický zápas o naplnenie vlastnej existencie.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 159.

Slovenský biografický slovník M-Q. Zv. IV. – Martin : Matica slovenská, 1990. S. 149-150.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 309.

SLOVÁK, MIROSLAV

akademický architekt

*27.02.1947 Žilina

†17.01.2004 Žilina

10. výročie úmrtia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY : Klub mládeže v Žiline, rekonštrukcia + interiér, 1977 Sídliisko Vlčince, Žilina, centrum, občianska vybavenosť, 1977 spoluautor Ing. arch. E. Galovský Kovoslužba Žilina, výrobný -prezentačný program,1983-1990
NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Klub mládeže v Žiline, rekonštrukcia + interiér, 1977 Sídliisko Vlčince, Žilina, centrum, občianska vybavenosť, obchody a služby,1987, spoluautor Ing. arch. E. Galovský Kovoslužba Žilina, výrobný - prezentačný program, 1983-1990.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999. [64].

MORAVČÍK, JOZEF

archeológ, historik

*24.01.1944 Močenok

70. výročie narodenia

Študoval v Bratislave na Katedre archeológie, dejín umenia a národopisu. Od roku 1966 pracoval v Považskom múzeu a galérii v Žiline. Absolvoval množstvo dôležitých výskumov, hlavne pravekého a včasnohistorického osídlenia severozápadného Slovenska. Bol spolurealizátor záchranného výskumu laténskeho obetiska v Prosnom. V rokoch 1966 a 1971 skúmal popolnicové pohrebisko lužickej kultúry v Púchove pod Lachovcom, 1972-73 najväčšie hradisko v Žilinskej kotline, v Divinke, Veľký vrch. V roku 1974 sa zúčastnil záchranného výskumu na staroslovanskom sídlisku v Žiline na Frambore. V roku 1995 objavil pri Kostole sv. Štefana v Žiline murovanú stavbu z konca 14. a začiatku 15. storočia, Kaplnku Božieho tela.

Je autorom desiatok článkov v novinách a časopisoch, v publikáciách miest a obcí.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 947.

MILOCHOVSKÝ, JÁN

kňaz, učiteľ, barokový spisovateľ

*asi 1630 Žilina

†25.01.1684 Brezno

330. výročie úmrtia

Študoval teológiu vo Wittenbergu, pôsobil ako rektor školy v Nitrianskom Pravne, kazateľ, kňaz v Blesovciach, Radvani a Brezne. Počas náboženského prenasledovania musel opustiť vlasť, žil v exile v Poľsku. Domov sa vrátil krátko pred smrťou. Útrapy z náboženského prenasledovania, krutý osud vyhnanca a exulanta, opísal v lat. próze "Škola utrpenia a vyslobodenia". Dielo ostalo v rukopise a dnes je už nezvestné.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 188.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 161.

Evanjelická encyklopédia Slovenska. Modra : BoPo, 2001. S. 223.

Uhorskai, Pavol : Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 2. M - Z. 1. vyd. Liptovský Mikuláš : TRANOSCIUS, 1997. S. 35.

TOMÁNKOVÁ, ANNA

vysokoškolská učiteľka cudzích jazykov

*27.01.1949 Žilina

65. výročie narodenia

V rokoch 1973-91 pôsobila na Jazykovej škole v Prešove ako stredoškolská učiteľka, zástupkyňa a riaditeľka. Od roku 1991 učila na ŽU v Žiline na FPV Katedre cudzích

jazykov. Od roku 2003 bola vedúcou katedry. Je spoluautorkou multimediálneho PC Deutsch im Maschinenbau v rámci programu Leonardo Da Vinci. Pôsobí ako riaditeľka Ústavu cudzích jazykov na Žilinskej univerzite v Žiline.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 1370.

JONUZI, RAFET

umelec, výtvarník

*29.01.1964 - Presheve (Albánsko)

50. výročie narodenia

Venuje sa priestorovým inštaláciám, objektom a videoinštaláciám. Žije a tvorí vo Švajčiarsku a v Bytči.

Literatúra:

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialógy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 18.

FEBRUÁR

IGONDA, MARKO

herec

*05.02.1974 Trnové (Žilina, Slovensko)

40. výročie narodenia

Slovenský divadelný a filmový herec. Narodil sa v roku 1974 v Trnovom pri Žiline. Študoval herectvo na Vysokej škole muzických umení v Bratislave. Potom tri roky pôsobil v Slovenskom národnom divadle, v divadle Aréna. Ako jeden z mála slovenských hercov sa presadil aj v zahraničných filmoch a divadlách. Marko Igonda žije v Prahe ako herec na voľnej nohe.

Literatúra:

<http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/96241-marko-igonda.html>

KOLENČÍK, MARIÁN

autor literatúry faktu

*06.02.1974 Žilina

40. výročie narodenia

V roku 2005 ukončil doktorandské štúdium v odbore sociálna práca na Trnavskej univerzite. Absolvoval viaceré dlhodobé výcviky doma i v zahraničí v oblasti práce s jednotlivcami ohrozenými sociálno-patologickými javmi, prevencii sociálno-patologických javov, tréningov trénerov sociálnych pracovníkov, transakčnej analýzy,

supervízií v sociálnej práci. S odbornými príspevkami sa zúčastnil na mnohých medzinárodných európskych i svetových konferenciách a seminároch.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 9.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 651.

KOPTÁK, MILOŠ

maliar, grafik, ilustrátor

*06.02.1969 Žilina

45. výročie narodenia

Študoval aj vo Francúzsku na Ecole des Beaux-Arts, St. Etienne a Ecole des Beaux-Arts, Mulhuse. Vo svojich olejomaľbách súhrou drobných kresbičiek dotvára spojenia myšlienok a objavovaní so silným symbolickým podtextom. Žije a tvorí striedavo v Bratislave a Kysuckom Novom Meste.

Literatúra:

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialogy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 20.

Malý, Zbyšek: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001 Kon -Ky. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2001. S. 51.

FIGURA, JÁN ml.

hudobník

*07.02.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Absolvoval Konzervatórium v Žiline v triede profesora J. Figuru st., hru na flautu. Pokračoval v nadstavbovom vzdelaní v Prahe a Bratislave. Od roku 1974 účinkoval v ŠKO v Žiline ako 1. flautista, od roku 1980 ako vedúci dychovej sekcie ŠKO Žilina. Pôsobil ako učiteľ hry na flautu na Konzervatórium v Žiline. neskôr ako umelecký vedúci Suchoňovho kvinteta v Žiline, dychového súboru Armonia Slovaca, barokového kvarteta, sólista ŠKO hráč na flautu. Koncertuje doma aj zahraničí.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 310.

TOMAŠČÍK, KAROL

prozaik

*15.11.1919 Lietavská Svinná

†08.02.1999 Bratislava

15. výročie úmrtia

95. výročie narodenia

Absolvoval dvojiročnú obchodnú školu v Trnave, bol vojak základnej služby na východnom fronte, partizán, zajatec slovenskej armády, po úteku z väzenia vojak čs. armády, v rokoch 1945 – 47 vedúci predajne v Bratislave, od 1948 vedúci veľkodistribučného podniku. Napísal knihu *Džarkovia* (1953) o živote chudobnej rodiny v období prvej republiky, v ktorej je veľa autobiografických čít.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 471.

ŽUCHA, JOZEF

zakladateľ slovenskej neurochirurgie

*14.03.1909 Žilina

†10.02.1964 Bratislava

105. výročie narodenia

50. výročie úmrtia

Medicínu vyštudoval v Prahe, už ako mladík pracoval na Internej klinike prof. Pelnářa. Neskôr pracoval na chirurgickej klinike v Bratislave, kde sa začínajú robiť pokusy. Dr. Žucha je považovaný za zakladateľa slovenskej neurochirurgie a súčasne zakladateľa modernej detskej chirurgie na Slovensku, okrem toho bol aj výborným prednášateľom.

Literatúra:

Leikert, Jozef : 55 najkrajších miest a mestečiek Slovenska. Bratislava : Príroda, 2007. S. 98.-

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 507-508.

PALČÁK, EUBOMÍR

dopravný inžinier, generálny riaditeľ

*18.02.1964 Humenné

50. výročie narodenia

Študoval na Gymnázium v Humennom, na VŠDS v Žiline Fakultu PEDaS prevádzku a ekonomiku železničnej dopravy. Od roku 1986 pracuje vo VÚD v Žiline, najskôr ako výskumný pracovník, neskôr ako asistent riaditeľa, vedúci organizačno-správneho centra, zástupca generálneho riaditeľa. Po transformácii VÚD na a.s. v roku 2002 bol jeho spolujiteľom a členom predstavenstva a od roku 2003 generálnym riaditeľom. Zaslúžil sa o zachovanie vedecko-výskumných kapacít v doprave, notifikácia skúšobných činností v doprave v Bruseli po vstupe SR do EÚ, spracovanie projektov na urýchlenie výstavby diaľnic, iniciovanie projektu Bezpečnosť cestnej premávky v SR, iniciovanie spolupráce európskych výskumných ústavov v doprave.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1024.

DJURAČKA, ANTON

maliar, grafik, ilustrátor

*22.02.1904 Žilina

†03.11.1971 Bratislava

110. výročie narodenia

Študoval na kresliarskej škole profesora K. Hoffmanna vo Viedni, na súkromnej škole G. Mallého v Bratislave, na AVU v Prahe študoval maľbu u J. Loukotu, J. Obrovského, grafiku u M. Švabinského a T. F. Šimona. Svoje kresliarske schopnosti uplatnil v sérii slovenských hradov, ktoré vyšli ako pohľadnice v roku 1935, neskôr knižne, ako ilustrácie ku knihe E. Janotu: Slovenské hrady. Je aj autorom portrétov významných osobností slovenskej kultúry /Elán 1931/. Paralelne s grafickou tvorbou sa venoval aj maľbe. Od roku 1945 pôsobil ako slobodný umelec v Bratislave. Stal členom spolku Bohúň. Jeho grafiky a obrazy sú v zbierkach SNG v Bratislave, regionálnych galériách v Považskej galérii umenia v Žiline, v NG v Prahe a v Moravskej galérii v Brne.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 476.

Malý, Zbyšek: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1998 D-G. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 52-53.

VOŠTENÁK, DUŠAN

architekt, dizajnér, maliar

*23.02.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Študoval v Bratislave (V. Vilhan), oblasť tvorby architektúry, interiérový dizajn, maľba. Venoval sa predovšetkým interiérovej tvorbe, navrhoval funkčné prvky s novou náplňou. V roku 1990 v cestovnej kancelárii Tatratur v Žiline navrhol osvetlenie v tvare zamrežovaného oblaku.

Literatúra:

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2009 Vil-Vz. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2009. S. 232.

ORAVSKÝ, HIERONYM

autor literatúry faktu

*24.02.1914 Slovenská Lupča

†27.06.1996 Ružomberok

100. výročie narodenia

Po skončení meštianskej školy sa vyučil za klampiara v Slovenskej Lupči. Pracoval ako klmpiar a vodoinštalatér v Banskej Bystrici, neskôr ako klmpiar majster vo Zvolene, bol majiteľom klmpiarскеj dielne vo Vranove nad Topľou, majster učňovského strediska v Žiline, vedúci prevádzky Okresného priemyselného kombinátu v Ružomberku, riaditeľ autoopravovne v Martine. V monografii *Slovenská Lupča* (1990) zmapoval na základe

štúdia archívnych prameňov históriu a tradície svojho rodiska. K tematike Ľupčianskeho hradu a jeho majiteľov sa viaže niekoľko autorových regionálnych povestí a scenárov.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 345-346.

JONÁŠ, KRISTIÁN ALOJZ

náboženský spisovateľ, r.k. kňaz

*26.02.1754 Žilina

†14.09.1831 Jacovce, Topoľčany

260. výročie narodenia

Študoval v Skalici, potom filozofiu v Trnave a teológiu na viedenskom Pázmáneu. V roku 1781 bol vysvätený za kňaza. Pôsobil ako kaplán v Gajaroch, farár v Chorvátskom Grobe, v Čermanoch, v Jacovciach. Počas štúdia v Trnave napísal rozsiahlu náboženskú prácu, ktorá zostala v rukopise. Bol zakladajúcim členom bernolákovského Slovenského učeného tovarišstva.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 567.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 611.

MRVEČKA, ANTON

herec

*27.02.1934 Žilina

†20.04.1985 Pezinok

80. výročie narodenia

Výrazný predstaviteľ komediálnej línie psychologicko – realistického herectva. Komické typy a charaktery vytváral v základných kontúrach s dôrazom na ich vonkajškovú určenosť. Mal zmysel pre hyperbolu, karikatúru a situačnú komiku. Spočiatku stvárňoval chlapčenské postavy vo vážnom i komediálnom repertoári, neskôr hral aj závažnejšie a náročnejšie úlohy.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 235-236.

Mrlían, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava : Veda, 1990. S. 81.

JAMBRICH, EUDO

publicista, prozaik, autor literatúry faktu

*28.02.1969 Žilina

45. výročie narodenia

Autor turistických príručiek beletristického charakteru, zážitky z Číny a Ameriky spolu s praktickými radami spracoval v knižke *Exotické kontinenty skrz naskrz*. V podobnom duchu priblížil Thajsko, Kambodžu, Vietnam, Laos a Mjanmarsko. Cestovateľské a fotografické záujmy sa premietli aj do jeho publicistickej činnosti, píše najmä reportáže, ktorými prispieva do slovenských i českých obrázkových časopisov.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 189.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 106.

Jambrich, Ludo : Exotické kontinenty. Žilina : Informačné centrum podnikateľov, 1997.

MAREC

RADOSA, PAVOL

lekár, pediater

*08.03.1909 Bystričany

†04.05.1989 Žilina

105. výročie narodenia

Lekársku fakultu absolvoval v Bratislave, kde neskôr pôsobil ako asistent na detskej klinike. Pričinil sa o založenie *Strednej zdravotníckej školy* v Bratislave. Od roku 1942 až do núteného dôchodku bol primárom detského oddelenia nemocnice v Žiline.

Literatúra:

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 180-181.

KLINCOVÁ, MONIKA

novinárka

*09.03.1979 Žilina

35. výročie narodenia

Vyštudovala na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, Katedra slovenského jazyka a literatúry, anglický jazyk. Pracovala vo vydavateľstve VMV, Petit Press, Žilinské noviny, Kysucké noviny. Pôsobila ako krajská koordinátorka siedmich týždenníkov v Žilinskom kraji. Je autorkou príležitostnej poézie a prózy. Získala ocenenie za najlepší týždenník roka 2004 v Petit Press.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 633.

ŽUCHA, JOZEF

zakladateľ slovenskej neurochirurgie

*14.03.1909 Žilina

†10.02.1964 Bratislava

105. výročie narodenia

50. výročie úmrtia

vid'. február

ĎURČANSKÝ, FERDINAND

politik, právnik, publicista

*18.12.1906 Rajec

†15.03.1974 München (Nemecko)

40. výročie úmrtia

Náboženská a národná výchova určili základné ideologické a politické postuláty jeho verejného pôsobenia. Angažoval sa v ľudáckom študentskom hnutí, od roku 1933 vodca radikálnej, otvorene fašistickej skupiny ľudáckej inteligencie okolo dvojtyždenníka *Nástup*, ktorú vydával jeho brat Ján, sám bol jeho zodpovedným redaktorom. Ním vedená skupina rozhodujúco prispela k definitívnemu víťazstvu smeru na VII. zjazde HŠĽS 1936 v Piešťanoch.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 525-526.

VANOCH, ADAM

veršovník, úradník

*17.11.1776 Svederník

†15.03.1849 Svederník

165. výročie úmrtia

Po skončení gymnázia navštevoval teológiu v Nitre, ktorú nedokončil. Natrvalo sa usadil a žil vo Svederníku, kde sa živil príležitostným veršovaním, roľníctvom a hrobárstvom. Zomrel v chudobe. Je to menej známy slovenský klasicistický básnik, ktorý písal výlučne po latinsky. Námety pre svoje básne čerpal z vlastných životných osudov, zo života dedinskej pospolitosti i historických udalostí.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 228.

HORECKÝ, JÁN

katolícky kňaz, básnik

*12.05.1831 Svederník

†17.03.1904 Jasenica pri Považskej Bystrici

110. výročie úmrtia

Študoval v Žiline a v Nitre. Ukončil štúdium teológie v Pešti. Pôsobil ako kaplán v Malej Udiči, Lietave, Turzovke a od roku 1868 v Jaseníci. Bol zakladajúcim členom MS v Martine, patrónom znievského gymnázia a distribútorom tlače, spoluzakladateľom Slovenskej literárnej školy, uverejňoval básne s náboženskými, ale aj národnými a osvetovými motívmi v Katolíckych novinách.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 379-380.
Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 512-513.

NEMČEKOVÁ-CHMELIAROVÁ, MÁRIA

maliarka, výtvarná pedagogička

*19.03.1944 Lietavská Lúčka

70. výročie narodenia

Študovala na ŠUP v Bratislave. V rokoch 1963-1969 študovala na VŠVU u profesorov D. Milyho, J. Mudrocha a J. Matejku. Ako výtvarná pedagogička vyučovala v Bratislave, Topoľčanoch, Partizánskom - odbor výtvarné spracovanie kože. V tvorbe sa venuje maľbe, sakrálnnej maľbe, grafike a tapisérii.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 76

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2002 Ml-Nou. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2002. S. 229.

MIČURA, JURAJ

národný dejateľ, právnik

*18.11.1851 Dlhé Pole

†22.03.1919 Těšín

95. výročie úmrtia

Spoluorganizátorom národného a kultúrneho života v Bytči a na okolí. Praxovali u neho viacerí predstavitelia slovenského verejného a kultúrneho života, synovec Martin Mičura, Janko Jesenský, Vladimír Pivko, Jozef Hranec. Po dohode so Slovenskou národnou stranou kandidoval v roku 1896 v Bytči vo voľbách do uhorského snemu s programom Krajskej katolíckej ľudovej strany. V roku 1918 bol členom SNR. Bol signatárom martinскеj Deklarácie slovenského národa.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 163.

SLOTA, JURAJ

katolícky kňaz, pedagóg, redaktor, básnik

*24.03.1819 Rajec

†04.10.1882 Leopoldov

195. výročie narodenia

V roku 1842 bol vysvätený za kňaza. Aktívne sa angažoval v národnom živote. Počas pôsobenia v Banskej Bystrici spolu s M. Chráskom najbližší spolupracovník Š. Moyses, pričínal sa o poslovenčenie banskobystrického gymnázia. Účastník memorandového zhromaždenia v Martine, spoluzakladateľ Matice slovenskej, člen jej výboru a tajomník, zaslúžil sa o vybudovanie a aktivitu Spolku sv. Vojtecha. Mecén slovenských národných podujatí, člen patronátu a prvý zapisovateľ stáleho výboru gymnázia v Kláštore pod Znievom.

Literatúra:

Maťovčík, Augustín: Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 302.

Sliacky, Ondrej: Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež. Bratislava : Literárne informačné centrum, Bratislava, 2005. S. 307.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1253-1254.

BENIAČ, ŠTEFAN

kazateľ, publicista

*27.03.1869 Žilina

†21.02.1942 Spišská Sobota (dnes súčasť Popradu)

145. výročie narodenia

Za kňaza bol vysvätený 6. 8. 1891 v Nitre. Pôsobil ako kaplán v Čadci, Rakovej a Rosine, od roku 1902 bol dočasným správcom farnosti v Bytčici, Oščadnici, Čadci. Bol vynikajúcim kazateľom, viacero svojich kázni uverejnil v časopise Kazateľňa. V rozličných slovenských časopisoch publikoval články s náboženskou tematikou. Pochovaný je v Žiline.

Literatúra:

Pašteka, Július: Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 93.

TELGÁRSKY, JOZEF

spisovateľ pre deti a mládež, bibliograf, prekladateľ

*27.03.1919 Hrabušice

†10.09.1998 Bratislava

95. výročie narodenia

Pracovník kultúrneho oddelenia Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky v Bratislave, kultúrny pridelenec veľvyslanectva v Bukurešti, referent Matice slovenskej v

Martine, redaktor matičných časopisov Slniečko, Slovensko, Príroda a spoločnosť, pracovník Vydavateľstva Osveta v Martine, vedúci Knižnice Matice slovenskej. V súvislosti s vydaním Encyklopédie Slovenska prenasledovaný a občiansky perzekvovaný, v rokoch 1959 - 60 väznený. Neskôr pôsobil ako robotník Pozemných stavieb v Žiline, stavebný asistent a vedúci strediska Pozemných stavieb v Košiciach, od 1969 vedúci Národnej knižnice v Martine, vedeckovýskumný pracovník a vedúci úseku starých tlačí.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 465-466.

Sliacky, Ondrej: Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež. Bratislava : Literárne informačné centrum, Bratislava, 2005. S. 350-351.

MINÁRIK, IVAN

prozaik, prekladateľ, redaktor, editor

*31.03.1909 Bytča

†23.02.1967 Bratislava

105. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Trenčíne, kde maturoval, na Právnickej a Filozofickej fakulte UK v Bratislave (štúdium nedokončil).

Pôsobil ako redaktor Riportéra, Slovenskej politiky, mesačníka Nové slovo, Slovenskej pravdy, Nového sveta, Času v obrazoch, a vydavateľstva Tatran. Prvé prózy uverejňoval od v Svojeti ako príslušník literárnej skupiny Utópia. Jeho expresionistické poviedky a novely sa vyznačujú bizarnosťou, exkluzívnosťou námetu i spracovania a ornamentálnym, reflexívnym štýlom.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 319.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 163.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kaligram, 2005. S. 385.

APRÍL

PAPP, JÁN

prozaik, dramatik

*02.04.1929 Záblatie

†02.05.1998 Žilina

85. výročie narodenia

Pracoval v stavebníctve, neskôr zastával rôzne riadiace funkcie v Pozemných stavbách, bol riaditeľom bábkového divadla v Žiline. Do literárneho diania vstúpil začiatkom 50. rokov časopiseckým publikovaním próz a básní. Viaceré diela boli spracované ako

úspešné televízne filmy i rozhlasové hry, vo svojej tvorbe presadzoval presvedčenie, že i malé osudy môžu zmeniť veľké dejiny.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 350.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 179-180.

ČERŇANSKÝ, JÁN

*04.04.1709 Rajec

†1766 Dolná Strehová

305. výročie narodenia

Základné vzdelanie získal v Trenčíne, Kremnici a v Kežmarku, teológiu študoval vo Wittenbergu a v Lipsku. Správca evanjelickej školy v Súľove, farár na viacerých miestach Paludza, Hybe, Hnúšťa, Dolná Strehová. Počas štúdií v Nemecku korektor kníh našich exulantov. Písal príležitostné verše a duchovné piesne. Do slovenského jazyka preložil viaceré duchovné piesne nemeckého básnika Ch. Gellerta.

Literatúra:

Uhorskaí, Pavol : Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 1. A-L. 1. vyd. Liptovský Mikuláš : TRANOSCIUS, 1997. S. 57.

Evanjelická encyklopédia Slovenska. Modra : BoPo, 2001. S. 72.

HEJKOVÁ, NATÁLIA

basketbalová trénerka

*07.04.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Trénerka ženského basketbalu. Pod jej vedením získalo družstvo SCP dve prvenstvá v Európskej lige a v nepretržitej sérii od roku 1991 trinásť titulov majsteriek republiky – tri federálne a desať slovenských.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenencyklopädien AG, 2006. S. 436.

KRÁLIK, ŠTEFAN

dramatik, lekár

*08.04.1909 Žilina

†30.01.1983 Bratislava

105. výročie narodenia

Rodák zo Žiliny, pôvodným povoláním lekár, dramatik snažiaci sa často praniejúcim spôsobom a liečbou iróniou presvedčiť divákov svojich hier, aby sa pridali na stranu morálnej pravdy a spoločenského pokroku. Významný predstaviteľ modernej slovenskej

dramatickej spisby, ktorý spočiatku nadviazal na domácu realistickú líniu dramatiky, po r. 1948 sa prihlásil k metóde tzv. socialistického realizmu, aby sa napokon v záverečnej tvorivej etape prepracoval k vlastnej syntéze drámy.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 254-255.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 133.

Maťovčík, Augustín: Reprezenačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S.182.

LÁNCOŠ, FRANTIŠEK

Ing.,arch.,

*08.04.1964 Košice

50. výročie narodenia

Zúčastnil sa na medzinárodných súťažiach v architektúre na Tomínorove Múzeum v Japonsku a Veľké Egyptské Múzeum v Egypte, zavedený do širšieho výberu Československej reprezentácie volejbalistov a I. ligy ČSSR a SR Gumárne Púchov.

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY : Prístavba domu, Národná ul., Žilina, 1994, spoluautor akad. arch. M. Slovák,

Autocentrum Dana, Žilina, 1995, spoluautor akad. arch. M. Slovák,

Pešia zóna Veľké rovné,1998, spoluautor akad. mal. G. Švábik.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personnenzyklopädien AG, 2006. S. 777.

ČERNÝŠ, MYKOLA

sochár

*11.10.1941 Jaropovič (Ukrajina)

†26.04.1989 Žilina

25. výročie úmrtia

Narodil sa v Jaropoviči na Ukrajine. V rokoch 1960-1964 študoval na Umeleckej vysokej škole Stroganova v Moskve. Po skončení štúdia pracoval vo Výtvarnom fonde umelcov Ukrajiny. Vo svojej sochárskej tvorbe pracoval s drevom, keramikou, ale venoval sa i kresbe a grafike. V roku 1975 sa presťahoval do Žiliny, kde žil a tvoril až do svojej smrti.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 25.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A–Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 317.

KALNÝ, SLAVO

publicista, autor literatúry faktu, dramatik

*27.04.1929 Veľké Rovné

85. výročie narodenia

Študoval na gymnáziách v Trenčíne a v Skalici, žurnalistiku na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako vychovávateľ učňovského dorastu v podniku Merina v Trenčíne, redaktor, zástupca šéfredaktora a šéfredaktor denníka Smena. Z politických dôvodov z redakcie Smena prepustený. Tvorca erudovaných reportáží, ktoré aj napriek zákazu publikoval.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 213-241.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 118.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kaligram, 2005. S. 271.

GABČOVÁ, JANKA

operná speváčka

*14.05.1907 Bytča

†26.04.1999 Bratislava

15. výročie úmrtia

Absolvovala štúdium spevu na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. Koncertne vystupovala vo viacerých mestách Slovenska, taktiež v zahraničí, vo Viedni a Budapešti. Popri speváckych schopnostiach upozorňovala aj na herecký talent, umeleckú schopnosť typizácie a výrazového prejavu.

Literatúra:

Mrlan, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 A-L. Bratislava : Veda, 1989. S. 404-405.

Kerešová, Michaela : Osobnosti mesta. In: Bytča. Žilina : Knižné centrum, 2002. S. 72.

BOŠŇÁKOVÁ, ŽOFIA (ALEBO BOSNIAKOVÁ, ŽOFIA)

šľachtičná

*02.06.1609 Šurany

†28.04.1644 Strečno

405. výročie narodenia

370. výročie úmrtia

Patrila medzi úzku vrstvu vzdelaných a ekonomicky aktívnych žien. Jej druhým manželom bol neskorší palatín František Vešeláni, počas jeho neprítomnosti viedla strečnianske panstvo. Za dobrý vzťah k pracujúcim bola obľúbená i medzi poddaným ľudom. Pravdepodobne nešťastné manželstvo ju privedlo k náboženskej exaltovanosti. V roku 1698 našli v krypte na hrade Strečno jej telo neporušené a také zostalo aj po

prevezení do Loretánskej kaplnky farského kostola sv. Martina v Tepličke nad Váhom, jej pozostatky v roku 2009 podpálil psychický narušený muž a kde ich po tejto smutnej udalosti znovu umiestnili. V apríli 2012 boli na Strečnianskom hrade opäť uložené jej umelecky reštaurované pozostatky. Jej vernú podobu vymodeloval tím pod vedením akademického maliara Stana Lajdu.

Koncom 20. storočia Ján Chryzostom kardinál Korec vyzval k blahorečeniu Žofie Bosniakovej. Proces blahorečenia však ešte nebol ukončený.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 305.

MÁJ

HRUŠTINEC, MARIÁN

sochár a reštaurátor

*04.05.1954 Kolárovice

60. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave na oddelení všeobecného sochárstva reštaurovania u profesora L. Snopka a docenta J. P. Poruboviča. Pracoval ako reštaurátor /Morové súsošie, Nitra, renesančný komín, zámok Bytča, reliéf pre Pamätník slovenskej literatúry Matice slovenskej Martin/. Venuje sa i medailérskej a reliéfnej tvorbe. /Plakety slovenských dejateľov J. I. Bajzu, J. Palárika, J. Fándlyho, A. Bernoláka/. Vystavoval na kolektívnych výstavách v Žiline, v Bratislave a v Bytči.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 50.

Kolárovice 1312-2002. Kotešová: Redosta, 2002. S. 112.

RADOSA, PAVOL

lekár, pediater

*08.03.1909 Bystričany

†04.05.1989 Žilina

25. výročie úmrtia

vid'. marec

BAČA, ŠTEFAN

sochár, rezbár, čestný občan mesta Rajec

*05.05.1919 Beharovec

†23.08.2006 Rajec

95. výročie narodenia

Narodil sa v Beharovciach (okr. Levoča), kde vychodil aj základnú školu. Po absolvovaní odborných škôl rezbárstva a sochárstva pracoval vo svojom odbore na rôznych miestach. Do Rajca prišiel v roku 1951, aby rozmnožil rady rajeckých rezbárov. Jeho umelecké a sakrálné rezbárske výtvarné práce zdobia chrámy nielen v Rajci a okolí, ale i na celom Slovensku a v zahraničí. Vytvoril 18 sérií krížových reliéfových ciest, sochy sv. Cyrila a Metoda, Panny Márie, Ježiša Krista a svätých, viacero betlehemov, reliéfy poslednej večere pre oltárne stoly a množstvo iných. Pri príležitosti 1100. výročia smrti sv. Metoda vytvoril pre pápeža Jána Pavla II. pastorál.

Literatúra:

Spomienka na rodákov: Štefan Bača, Imrich Jakúbek. / [ŠZÁ].

In: Rajčan : mesačník Mestského úradu v Rajci, 2009. – Roč. 52. č.5, s.9.

HONZA, CÉZAR FRANTIŠEK GAŠPAR

vysokoškolský pedagóg, náboženský spisovateľ, kronikár

*19.09.1756 Bytča

†05.05.1839 Skalica

175. výročie úmrtia

Rétoriku študoval v Žiline, po jej ukončení vstúpil v r. 1776 v Pruskom do františkánskej rehole. Vyštudoval filozofiu a teológiu. Bol kazateľom v Hlohovci, profesorom Gymnázia v Žiline, katechetom mestskej školy, 16 rokov gvardiánom kláštora. Bol členom bernolákovského Slovenského učeného tovarišstva, do bernolákovčiny preložil zbierku kázni rožňavského biskupa J. Scitovského. Do kláštornej Historii domus zaznamenal udalosti z poslednej fázy napoleonských vojen. Popri pedagogickej činnosti sa v Skalici venoval aj prekladateľstvu, histórii a bol aj kronikárom kláštora.

Literatúra:

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 507. Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 549.

JAKUBEK, IMRICH

operný spevák, čestný občan mesta Rajec

*01.03.1922 Rajec

†09.05.1969 Hradec Králové

45. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Žiline a na Lekárskej fakulte SU ktorú nedokončil. Spev študoval na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Po škole pôsobil ako zborista a neskôr ako sólista opery Divadla J. Záborského v Prešove, opere Štátneho divadla v Košiciach a v opere SND v Bratislave.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska IV. CH-Kl. Martin : Slovenská národná knižnica, 2010. S. 150.

TATARKA, DOMINIK

spisovateľ, prekladateľ, redaktor, disident, signatár Charty 77

*14.03.1913 Plevník-Drienové

†10.05.1989 Bratislava

25. výročie úmrtia

Ako stredoškolský profesor pôsobil v rokoch 1939-1941 v Žiline. Do literatúry vstúpil prózami *Cesty a Záchvevy duše*, uverejnenými v roku 1935 v časopise *Svojeť*. Knižne debutoval zbierkou noviel *V úzkosti hľadania* (1942). Ako stredoškolský profesor zostavil dve čítanky pre stredoškolákov. Sporadicky prekladal z francúzštiny. Považoval sa za nepodkupného búrliváka s drsným literárnym výrazom postaveným na nekompromisnom obhajovaní pravdy prameniacom z praktického poznania stavu spoločnosti i filozofického rozmeru dejín, ktorý mu u mocných doby „vniesol“ politickú, profesionálnu i občiansku perzekúciu.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 216.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 463-464.

LITVA, FELIX

literárny a cirkevný historik, prekladateľ, jezuita

*11.05.1919 Mikšová

†01.02.2006 Ivanka pri Dunaji

95. výročie narodenia

Stredoškolské štúdium absolvoval v Trnave a v Kláštore pod Znievom, študoval dejiny filozofie a francúzštinu na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, teológiu v Banskej Bystrici a v Ružomberku, históriu na Gregoriánskej univerzite v Ríme, bol na študijnom pobyte v írskom Dubline. Pôsobil vo Vatikánskom rozhlase, prednášal dejiny vatikánskej administratívy, teóriu a dejiny archivistiky na Gregoriánskej univerzite a na archivárskej škole vo Vatikáne. V roku 1990 sa presťahoval na Slovensko

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 291.

Pašeka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 828-830.

ČAHOJOVÁ-BERNÁTOVÁ, BOŽENA

autorka divadelných a rozhlasových hier, dramatička

*15.05.1949 Veľké Rovné

65. výročie narodenia

Študovala na Strednej všeobecno vzdelávacej škole v Ilave, dramaturgiu a divadelnú vedu na Vysokej škole muzických umení v Bratislave. Po štúdiách pôsobila ako redaktorka štúdia Slovenskej televízie v Košiciach, neskôr ako redaktorka pôvodnej slovenskej dramatickej tvorby v Slovenskej literárnej agentúre v Bratislave, v rokoch 1990-96 pracovala ako teatrologička v Národnom divadelnom centre. Je autorkou viacerých divadelných, rozhlasových hier, poviedok, dramatinizácií a rozprávok pre deti aj dospelých: *Vrchárske rozprávky* (1938), *Studňa* (1989), *Dravci* (1990), *Údolie zabudnutých* (1994), ako aj knižného vydania vlastných hier pod názvom *Hodina pre tiene* (1999).

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 64.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 55-56.

ROBINSONOVÁ, MAGDALÉNA

umelecká fotografka

*17.05.1924 Žilina

†24.07.2006 Bratislava

90. výročie narodenia

Základnú školu a nižšie triedy reálneho gymnázia absolvovala v Žiline. Jej mladosť poznačila druhá svetová vojna. Bojovala ako partizánka v SNP, dvadsaťročná prešla viacerými koncentračnými tábormi, prežila aj Osvienčim. Po vojne v r. 1947 sa prihlásila na Štátnu grafickú školu v Prahe odbor fotografie a počas štúdia ju prijali do Zväzu československých výtvarných umelcov. Po škole pôsobila ako výtvarníčka vo voľnom povolání. Vystavovala na mnohých miestach doma i v zahraničí. Jej diela mali možnosť vidieť záujemcovia napríklad v roku 2004 v Mirbachovom paláci v Bratislave. V Múzeu židovskej kultúry Slovenského národného múzea vyšla jej známa publikácia *Izrael - zamurovaná kniha so sprievodným slovom Arnošta Lustiga*. Je to jedna z kníh, ktoré získali aj ocenenie Najkrajšia kniha Slovenska. Zaujímavosťou je, že Magdaléna Robinsonová sa do Osvienčimu po rokoch vrátila ako fotografka.

Literatúra:

Peterajová, Ludmila : Magdaléna Robinsonová. Martin : Osveta, 1988. 158s.

ŠÚTOVSKÝ, JURAJ

grafik, ilustrátor, maliar, výtvarný pedagóg

*17.05.1939 Žilina

75. výročie narodenia

Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, oblasť tvorby: kresba, grafika, knižná ilustrácia. Pôsobil ako výtvarný pedagóg na ZUŠ. Tvorí v oblasti užitkovej grafiky, knižnej ilustrácie pre deti a mládež. V súčasnej tvorbe sa venuje voľnej kresbe, ktorá je reakciou na život človeka súčasnej civilizácie a súčasnosti dneška.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 103.

KUBIŠ, RÓBERT

verejný činiteľ, právnik

*28.05.1889 Bytča

†16.08.1953 Maršová-Rašov

125. výročie narodenia

Už počas štúdia sa zapájal do práce v slovenských národných študentských spolkoch. V roku 1918 organizoval v Bytči jednotku slovenských dobrovoľníkov, s ktorými bojoval proti maďarským vojskám pri Kotešovej. Zúčastnil sa oslobodzovania Žiliny. V rokoch 1922-1929 bol poslancom Národného zhromaždenia ČSR. Po vylúčení zo strany v roku 1930 sa už politicky neangažoval.

Literatúra:

Kerešová, Michaela : Osobnosti mesta. In: Bytča. Žilina : Knižné centrum, 2002. S. 72.

TUPÝ, RUDOLF

architekt

*28.05.1954 Žilina

60. výročie narodenia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY: VÚB Hlinkovo námestie Žilina, 1995 s Ing. arch. V. Fajčíkom,

Prevádzková budova sociálnej poisťovne Žilina, 1997.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Expozitúra VÚB Bytča, 1994,

Rekonštrukcia Slovenskej poisťovne Žilina, 1995,

VÚB Hlinkovo nám. Žilina, 1996 s Ing. arch. V. Fajčíkom.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999. S. [72].

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenencyklopädien AG, 2006. S. 1392.

JÚN

BOŠŇÁKOVÁ, ŽOFIA (ALEBO BOSNIAKOVÁ, ŽOFIA)

šľachtičná

*02.06.1609 Šurany

†28.04.1644 Strečno

405. výročie narodenia

370. výročie úmrtia

vid'. apríl

TRIZULJAKOVÁ, EVA

lekárka, primárka očného oddelenia

*03.06.1954 Horný Hričov

60. výročie narodenia

Študovala na Gymnáziu v Žiline, na Lekárskej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci odbor všeobecné lekárstvo. V roku 1984 postgraduálne štúdium, špecializácia z oftalmológie 1. stupňa, špecializácia z oftalmológie 2. stupňa. Absolvovala rôzne školiace akcie a tematické kurzy: kurz mikrochirurgie oka, kurz keratoplastiky, školenie v transplantácii rohovky a refrakčnej chirurgii, kurz mikrochirurgie zadného segmentu oka. Prednášala na domácich aj zahraničných kongresoch.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1387.

KUCHARÍK, LADISLAV

autorizovaný architekt

*04.06.1964 Námestovo

50. výročie narodenia

Autor projektov: Colnica v Martine, Areál tradičných stavieb - penzión Malá Petrová, Ústav sociálnej starostlivosti v Komárne, Polyfunkčný dom - Centrum voľného času v Zlatých Moravciach; PC.: 1999 aktívna účasť na kolektívnych výstavách architektov v Žiline. Asia restaurant, hotel Veľká Fatra, Rajecké Teplice, 1994, Mestská hromadná doprava Žilina, systém zastávok a stánkov, 1995.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999. S 40
Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 743.

BARČÍK, ANDREJ

maliar, grafik

*20.11.1928 Žilina

†06.06.2004 Žilina

10. výročie úmrtia

Študoval na Súkromnej škole dekoratívnych umení v Prahe. V rokoch 1948-1949 na Oddelení kreslenia a maľovania pre SVŠT v Bratislave na oddelení dekoratívnej maľby u docenta Ľudovíta Fullu na VŠVU v Bratislave. Spoluzakladateľ Skupiny Miluláša Galandu. V tvorbe sa venoval kresbe, koláži, maľbe a grafike.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 6.

ONDRUŠEK, MILOŠ

básnik

*06.06.1979 Žilina

35. výročie narodenia

Vyštudoval Personálny manažment a ľudské zdroje na Univerzite Alexandra Dubčeka v Trenčíne. Od roku 2006 vedie Literárny klub Silans v Žiline. Zvítazil vo viacerých celoslovenských literárnych súťažiach : Gorazdov literárny Prešov (2000, 2001), Literárny Zvolen (2003), Wolkrova Polianka (2002), Poetická Ľubovňa (2000, 2001), O dúhovú lampu krajiny Zázračno (2002). Publikoval v mnohých periodikách : Dotyky, Nové slovo mladých, Literárne kroky, v antológii mladých žilinských autorov Pes na mesiaci (2004). Knižne debutoval zbierkou poézie *Začiatok obdobia dažďov* (2005).

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 22.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 177.

HOLLÝ, MARTIN

herec, režisér

*08.06.1904 Moravské Lieskové

†01.10.1965 Žilina

110. výročie narodenia

Významný slovenský divadelný, ale aj rozhlasový režisér realistického zamerania. Jeho pôsobeniu v profesionálnom divadle predchádzala viacročná úspešná režijná a herecká práca v ochotníckych súboroch miest, kde pôsobil. V rámci Ústredia slovenských ochotníckych divadiel sa podieľal na skvalitnení divadelníctva a osobitne jeho režijnej zložky na Slovensku. Ako profesionálny režisér bol známy svojimi realistickými inscenáciami, ktoré sa vyznačovali psychologickou prepracovanosťou.

Literatúra:

Mrlían, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava : Veda, 1990. S. 471-472.

VALEHRACHOVÁ-MATULAYOVÁ, MARGITA

autorka literatúry faktu, prekladateľka

*08.06.1909 Rajec

†10.10.1990 Bratislava

105. výročie narodenia

Do literatúry vstúpila v polovici 30-tych rokov literárnymi príspevkami a recenziami v časopisoch Rozvoj, Živena, Prúdy, Kultúra, Slniečko, Elán a Slovenský denník. Ťažiskom jej tvorby sú beletristicko-popularizačné biografické knižky typu literatúry faktu, zostavovala učebnice, najväčšia časť diela spočíva v literárnohistorickej biografistike venovanej slovenským literátkam a tvorivo spolupracovala aj s rozhlasom. Autorka kníh *Terézia Vansová, Život Terézie Vansovej* (obe 1937), *Tvorba Ludmily Podjavorinskej* (1942). *Hľadač skrytých pokladov* (1969) a mnoho ďalších.

Literatúra:

Maťovčík, Augustín: Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S.357.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 225.

CHURA, ALOJZ

lekár-pediatr

*11.06.1899 Bytča

†24.07.1979 Trenčín

115. výročie narodenia

35. výročie úmrtia

Patril k zakladateľom a prvým organizátorom moderného detského lekárstva na Slovensku, iniciátor vzniku viacerých inštitúcií (Pedagogický a Pedopsychologický ústav, Krajské ústredie starostlivosti o mládež, Pediatrický spolok na Slovensku). V rozsiahlej publicistike upozorňoval na problémy pediatrie, autor podnetnej sociologicko-pediatrickej práce *Slovensko bez dorastu 1-2* (1936-1939) a ďalších významných monografií.

Literatúra:

Maťovčík, Augustín: Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S.138.

Biografický lexikón Slovenska IV. CH-KI. Martin : Slovenská národná knižnica, 2010. S. 69–70.

PRIKRYL, EUBOMÍR VILIAM

historik, geograf, farský kronikár a historik

*14.06.1934 Bratislava

80. výročie narodenia

Rodený Bratislavčan, srdcom viac Žilinčan počas štúdií, ale aj počas svojej pracovnej kariéry, zápasil s vtedajším režimom. Po ukončení štúdia na gymnáziu v Bratislave sa pre

politickú nespoľahlivosť nemohol uchádzať o štúdium na žiadnej vysokej škole. 1953-54 Konzervatórium Bratislava. 1954-59 Fakulta geologicko-geografických vied Slovenskej univerzity v Bratislave. Po škole nastúpil ako odborný pracovník pre neživú prírodu do vtedajšieho Krajského múzea v Žiline. V roku 1969 nastúpil na študijný pobyt do Historického ústavu SAV v Bratislave a v roku 1973 dosiahol doktorát prírodných vied. V roku 1984 musel z ideologických dôvodov z ústavu odísť a potom pracoval v Geografickom ústave SAV. V roku 1991 založil v Žiline Miestny odbor Matice slovenskej a v roku 1995 založil v meste Dom Matice slovenskej a bol jeho prvým riaditeľom. Autor kníh Vývoj mapového zobrazenia Slovenska (1977), Slovensko na starých mapách (1982), Dejiny speológie na Slovensku (1985), Stručné dejiny Farnosti Žilina (2006), Žilinský kňazi a rehoľníci v 20. storočí (2007), Cirkev v Žiline v období komunistickej moci (2008) a spoluautor pri zostavovaní rôznych publikácií o histórii Žiliny, predovšetkým cirkevnej.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1112.

Božena Sobolová, Nataša Lajdová : Lubomír Viliam Prikryl. Výberová personálna bibliografia / zostavila. Žilina : Krajská knižnica, 2008. 102s.

SMATANOVÁ, ZUZANA

speváčka

*14.06.1984 Súľov-Hradná

30. výročie narodenia

V roku 1998 ju prijali na Pedagogickú a sociálnu akadémiu do Turčianskych Teplíc, kde získala pedagogické minimum, ale viac ako učiteľské povolanie ju lákala hudba. Učila sa hrať na klavír a flautu, hrá na gitaru. Po skončení školy sa prihlásila na autorskú súťaž Coca-Cola Popstar v Bratislave a nahrala svoj debutový album Entirely good. O dva roky neskôr nahrala druhý album Svet mi stúpil na nohu. Od roku 2003 sa neustále venuje hudbe. V roku 2007 absolvovala svoje prvé turné "Nokia Music Tour" v rámci Slovenska. V tom istom roku vydala album s výlučne slovenskými textami Tabletky odvahy.

Literatúra:

http://sk.wikipedia.org/wiki/Zuzana_Smatanov%C3%A1

ADAMKO, EDUARD

učiteľ, tréner

*16.06.1889 Lubeck (Nemecko)

† 10.11.1980 Košice

125. výročie narodenia

Po absolvovaní gymnázia študoval na telovýchovnom ústave univerzity v Budapešti, kde v rokoch 1912-13 pôsobil ako učiteľ. V rokoch 1919-1951 pôsobil v Žiline ako stredoškolský profesor telocviku. Založil v Žiline Športový klub a vychoval v ňom niekoľko významných športovcov, najmä atlétov.

Literatúra:

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 28.

KRUŠPIER, ŠTEFAN

veršovník, učiteľ, evanjelický farár

*okolo r. 1580 Čabradský Vrbovok

†20.06.1654 Kysucké Nové Mesto

360. výročie úmrtia

Študoval na Gymnáziu v Jihlave a na univerzite vo Wittenbergu, bol rektorom evanjelickej školy v Žiline, pôsobil ako farár v Kysuckom Novom Meste. Bol dekanom a seniorom hornotrenčianskeho seniorátu. Bol autorom priemernej príležitostnej latinskej humanistickej poézie.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 279.

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 176.

WEINER, EUGEN

fotograf, pracovník Horskej služby

*23.06.1909 Strážov

†09.11.1974 Terchová

105. výročie narodenia

Kvôli vrchom, svojej osudovej láske a vášni, zanechal Eugen Weiner ako mladý peňažný úradník zamestnanie, usadil sa v horách a nebolo azda dňa, ktorý by nebol venoval Jánošíkovmu kraju a ďalším slovenským horským oblastiam. Začínal na Chate pod Rozsutcom, počas vojny prežil niekoľko mesiacov prenasledovania v skalných bludiskách Veľkého Rozsutca. V povojnovom období bol správcom Chaty pod Sokolím a od roku 1954 do roku 1963 pôsobil ako náčelník Horskej služby Malá Fatra, ktorú spoluzakladal.

Literatúra:

Peter Cabadaj – Vladimír Križo : Terchová. Terchová : Obec Terchová, 2003. S. 124-125.

JANČOVIČOVÁ, ANNA

učiteľka, kronikárka, čestná občianka mesta Rajec

*24.06.1914 Rajec

†10.02.2007 Rajec

100. výročie narodenia

Po absolvovaní Československého štátneho dievčenského reálneho gymnázia v Žiline (1932) nastúpila učiť ako správkyňa – učiteľka v Malej Černej. Ako učiteľka študovala v rokoch 1946-1949 na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave ako učiteľka pre II. stupeň základných škôl. V roku 1937 získala spôsobilosť pre funkciu knihovníka verejných obecných knižníc. Taktiež vykonala veľa práce pri spracovávaní kroniky a za jej obetavú prácu bola v roku 1993 ocenená titulom „Čestná občianka mesta Rajec“.

Literatúra:

Dagmar Lasoková : Spomienka na kronikárku čestnú občianku mesta Rajec : Anna Jančovičová. In: Rajčan : mesačník Mestského úradu v Rajci. – Č. 3 (2007), s. 9.

JÚL

PRIBIŠ, RUDOLF

sochár a výtvarný pedagóg

*19.03.1913 Rajec

†03.07.1984 Bratislava

30. výročie úmrtia

Študoval na Lekárskej fakulte KU v Prahe, na oddelení kreslenia a maľovania na SVŠT v Bratislave. Pôsobil ako slobodný umelec, od roku 1950 ako výtvarný pedagóg na VŠVU v Bratislave. Začiatky jeho sochárskej tvorby tvoria komorné plastiky, charakterizované impulzívnym stvárnením sochárskej hmoty. Po roku 1943 zameriaval umelecké hľadanie na sochárske zákonitosti určujúce pevný, uzavretý a sochársky dopovedaný tvar. Vystavoval na mnohých výstavách doma i v zahraničí.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 86-87.

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 538-539.

Maťovčík, Augustín: Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 272.

BEHÚŇ, FRANTIŠEK

maliar a výtvarný pedagóg

*04.07.1934 Košické Olšany na Torysou

80. výročie narodenia

Študoval na VŠP v Bratislave u docentov Lehotského, Chovana a Klimáčka. Na základe konkurzu v Levoči ho v roku 1959 poverili úlohou zriadiť v Žiline Základnú umeleckú školu. Jej riaditeľom bol až do roku 1991. V tvorbe sa venuje krajinomalbe a zátišiu.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 56.

PETROVSKÝ-ŠICHMAN, ANTON

vedec, učiteľ

*07.07.1919 Žilina

†05.05.1967 Žilina

95. výročie narodenia

Pôsobil ako učiteľ, neskôr ako asistent na FF Slovenskej univerzity v Bratislave. Bol pracovníkom Považského múzea a galérie v Žiline. Mal rozhodujúci podiel na tom, že širšie okolie Žiliny patrí medzi archeologicky najprebádanejšie územia Slovenska. Objavil vyše 200 lokalít, z nich mnohé systematicky prebádal a získaný materiál publikoval v domácich a zahraničných časopisoch.

Literatúra:

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 180.

Blaha, Anton a kol.: Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 233.

ANDROVIČOVÁ, ELENA

autorka literatúry faktu, prekladateľka

*09.07.1924 Rosina

†28.03.1997 Plzeň

90. výročie narodenia

Študovala na gymnáziu v Trnave. Slovenčinu, francúzštinu a angličtinu na Slovenskej univerzite v Bratislave. Po štúdiách pôsobila ako učiteľka na priemyselnej a učňovskej škole v Partizánskom, dokumentaristka vo vydavateľstve Tatran v Bratislave, bola technickou prekladateľkou v podniku Škoda a učiteľkou cudzích jazykov na Vysokej škole technickej a Jazykovej škole v Plzni, prekladateľka a tlmočnica v Džabalpure v Indii, potom pôsobila znova v pôvodnom zamestnaní v podniku Škoda v Plzni. Pobyty v zahraničí, poznatky a skúsenosti z ciest po svete popri početných časopiseckých príspevkoch zachytila v pútavých cestopisných a reportážnych knihách *Od Himaláji po Ceylón (1978)*, *India – čiernobiely kontrast (1989)* a i.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 16.

ŠIPOŠ, VIKTOR

prekladateľ

*09.07.1904 Varín

†02.11.1973 Varín

110. výročie narodenia

Počas vojenskej služby v Chomutove a pražských štúdií sa oboznámil s českou poéziou, začal písať básne v maďarčine a prekladať českých, ruských a poľských básnikov a prozaikov do maďarčiny. Preklady vyšli časopisecky a v almanachoch, samostatne v maďarčine vydal preklady poézie P. Bezruča, J. Nerudu, J. Vrchlického a hry M. Rázusovej-Martákovej.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 439.

PAZDERA, JINDŘICH

hudobník, pedagóg

*25.07.1954 - Žilina

60. výročie narodenia

Jindřich Pazdera je žilinský rodák. Je absolventom žilinskej Ľudovej školy umenia a konzervatória (1972 u prof. Bohumila Urbana). Po dvojročnom štúdiu na VŠMU v Bratislave u prof. T. Gašpareka dostal štátne štipendium na 5-ročné štúdium na Konzervatóriu v Moskve, kde vyštudoval v triede jedného z najvýznamnejších huslistov 20. storočia Leonida Kogana.

Literatúra:

Urban, Bohumil : Hudobná história Žiliny a osobnosti, ktoré ju do konca roku 2002 najväčšmi ovplyvnili. Žilina : Zbor Žilincov, 2004. S. 36-42.

ŠULEK, JÁN

učiteľ, prastarý otec M. R. Štefánika

*29.07.1774 Rajec

†06.12.1837 Sobotište

240. výročie narodenia

Vynikajúci pedagóg, ktorý vo vyučovacom procese uplatňoval slovenčinu. Počas pôsobenia v Mošovciach založil ľudovú knižnicu. Pre potreby učiteľov zostavil v češtine Latinskú gramatiku neskôr prepracovanú v latinskom znení. Popri pedagogickej práci sa venoval ľudovýchovnej činnosti.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 544-545.

KRÍŽ, JÁN

inžinier, architekt

*12.07.1934 Bratislava

80. výročie narodenia

Gymnázium Žilina (1945-53), Fakulta architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT Bratislava (1953-59), PdF, pedagóg. minimum, externe (1970-71), FA SVŠT Bratislava (1974), aspirantúra. 1959-62 Pozemné stavby Žilina, projektant, 1962-76 VŠDaS Žilina, odb. asistent, 1976-90 Športprojekta ateliér Žilina, vedúci ateliéru, od 1976 samostatný projektant, 1990 SZČO, architekt, od 1995 autorizovaný architekt. Od roku 1985 jediný v ČSSR, zaoberajúci sa metodikou výpočtu kapacity lyžiarskych tratí. Publikoval v odborných časopisoch z problematiky lyžiarskych stredísk, spoluautor skript na VŠDaS Žilina, spoluautor Atlasu lyžiarskych stredísk v SR. Je držiteľom Zlatého odznaku od Záujmového združenia Lanovky a vleky v SR, Vyznamenania za zásluhy o rozvoj ČSZTV, Čestného odznaku Horskej služby Malá Fatra.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999. [34].
Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 722.

KÖHLER, IVAN

fotograf, výtvarník umeleckého priemyslu, scénograf

*13.07.1944 Topoľčany

70. výročie narodenia

Narodil sa v Topoľčanoch. Zakladateľ Slovenského jazzového festivalu. Koordinátor slovenského jazzového diania. Fotografuje výhradne jazz a maškary ku ktorým sa pridružili ľudové zvyky v okolí Rajca, *Fotografické radovánky Ivana Köhlera (2012)*. Úmorným spôsobom brázdí lokality Slovenska a vyhľadáva zabudnuté a niekedy vyprovokované fašiangové radovánky.

Literatúra:

Fotografické radovánky Ivana Köhlera. - Žilina : Výtavná agentúra, 2012. 167 s.

KÝŠKA, ŠTEFAN

prekladateľ

*14.07.1914 Žilina

†18.10.1984 Žilina

100. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

Pôsobil ako učiteľ na ľudových a meštianskych školách v Strečne, Dolnom Vadičove, Bošáci, Omšení, Lúkach pod Makytou, vo Varíne a v Žiline. Bol redaktorom vo vydavateľstve Práca v Bratislave, prekladateľ v slobodnom povolání. Plodný prekladateľ, ktorý od roku 1947 na vysokej umeleckej a jazykovej úrovni pretlmočil do slovenčiny 75 titulov beletrie i odbornej športovej literatúry, najmä z angličtiny a nemčiny, príležitostne aj z francúzštiny, taliančiny a iných jazykov.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 275-276.

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 176.

PAVLÍČKOVÁ, JARMILA

maliarka, grafička a ilustrátorka

*14.07.1929 Žilina

†06.11.2007 Bratislava

85. výročie narodenia

V knižnej ilustračnej tvorbe pracovala pre viaceré slovenské a české vydavateľstvá. Ako knižná ilustrátorka dotvorila viac než 20 knižných titulov... Vytvorila tiež súbor diel v oblasti monumentálno-dekoratívnej maľby pre architektonické prostredie, ako aj viacero pozoruhodných portrétnych štúdií. Jej realizované diela sa nachádzajú v Bratislave, Dunajskej Stredě a v Prievidzi, grafiky a ilustrácie sa nachádzajú v zbierkach SNG v Bratislave, vo fondoch regionálnych galérií i v súkromných zbierkach.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 82-83.

LAJDA, STANISLAV

maliar, ilustrátor, reštaurátor maľby

*17.07.1959 - Žilina

55. výročie narodenia

Vyštudoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, odbor reštaurovania u prof. Meszárošovej. Venuje sa štúdiu diela Leonarda da Vinciho a jeho Poslednej večeri. Vo svojej tvorbe sa neusiluje priradiť k žiadnemu súčasnému prúdu, nesnaží sa byť za každú cenu moderný, ale vytvára si osobitý umelecký program. Od začiatku 90-tych rokov sa venuje ilustrovaniu prevažne detských kníh, do ktorých prostredníctvom svojich obrázkov vkladá osobitý humor a schopnosť vcítiť sa do sveta detí. V súčasnosti pôsobí ako pedagóg na Súkromnej strednej umeleckej škole v Žiline.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 68.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 774.

VOJTEKOVÁ, DAGMAR

prozaička, autorka literatúry faktu

*17.07.1959 Žilina

55. výročie narodenia

Vyštudovala Strednú ekonomickú školu - odbor vnútorný obchod. Vo svojom voľnom čase sa venuje písaniu kroník a publikuje články z histórie a súčasnosti obce Krasňany. Jej prvotinou je monografia *Krasňany*. Autorkina tvorba v rukopise: *Verše, vinše k slávnostným príležitostiam* vo vydavateľstve Knížné centrum, *Balada v terchovskom kraji*.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 35.

JURÁŠ, PETER

pedagóg, vedúci školského úradu

*21.07.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Pracoval ako učiteľ v Dolnom Hričove, Kotešovej a Kolároviaciach. Pôsobil v Školskej správe v Žiline ako zástupca riaditeľa, od roku 2002 bol vedúcim Školského úradu mesta Žilina. Pracoval aj ako funkcionár volejbalových tried žien pri Slávia ŽU v Žiline, aj ako funkcionár a predseda predstavenstva MsHK Žilina. Je spoluzakladateľom hokejových tried mládeže v Žiline a spoluautorom publikácie *Školy a školské zariadenia*.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 574-575.

CHURA, ALOJZ

lekár-pediater

*11.06.1899 Bytča

†24.07.1979 Trenčín

115. výročie narodenia

35. výročie úmrtia

vid'. jún

DADAN, JÁN ml.

kníhtlačiar

*december 1662 Žilina

†26.07.1704 Žilina

310. výročie úmrtia

Syn kníhtlačiaru Jána Dadana st. Získal rozsiahle vzdelanie v humanitných odboroch. V čase jeho účinkovania bola žilinská tlačiareň jedna z najúspešnejších, pokiaľ išlo o vydávanie protestantských tlačí. Vytlačil desiatky spisov rôzneho zamerania (kalendáre, učebnice, diela J.A. Komenského, spisy M. Institorisa a i.). Jeho pričinením sa Žilina stala koncom 17. a zač.18. stor. jedným z hlavných stredísk kníhtlačiarstva v Uhorsku. Po jeho smrti prešla tlačiareň do rúk švagra Jána Chrastinu, ktorý ju neskôr presťahoval do

Púchova. Jeho zásluhy ocenil Daniel Krman v známej pohrebnej kázni *Kniha života* (1704).

Literatúra:

Uhorskai, Pavol : Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 2. M - Z. 1. vyd. Liptovský Mikuláš : TRANOSCIUS, 1997. S. 60.

Evanjelická encyklopédia Slovenska. Modra : BoPo, 2001. S. 75.

AUGUST

FIGURA, JÁN st.

pedagóg

*27.10.1924 Užhorod

†05.08.2004 Žilina

90. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

Pôsobil ako člen posádkovej hudby v Banskej Bystrici, administratívny zamestnanec ČSD v Žiline. S menom Ján Figura sa spája vznik a rozvoj Štátneho komorného orchestra v Žiline. Z členov pedagogického zboru hudobných škôl v Žiline zostavil orchester pod názvom Orchester mesta Žiliny a vytvoril podmienky pre vznik profesionálneho ŠKO Žilina.

Literatúra:

Mrva, Marián : Mesto Žilina v rokoch 1208 - 2008 : zborník z odbornej konferencie o kultúrnych dejinách Žiliny 4.12.2008, radnica Žilina. Žilina : Mesto Žilina, [2009.] S. 96.

Urban, Bohumil : História Žiliny. 4, Hudobná história Žiliny. Žilina : EDIS, 2004. S. 58.

MATUŠÍK, JOZEF

ľudový rezbár

*08.08.1874 Varín

†27.08.1951 Rajec

140. výročie narodenia

Študoval na Odbornej škole pre umelecké spracovanie dreva v Kláštore pod Znievom. Bol rezbárom v Budapešti, potom sa vyučil za holiča a pôsobil ako holič v Rajci. Od detstva prejavoval výtvarné schopnosti. Po 1. svetovej vojne sa venoval drevorezbe intenzívnejšie. Zmysel pre regionálnu osobitosť figurálnych prác vyjadril prostredníctvom postavičiek dedičanov z okolitých obcí. Vyrábал aj figúrky zvierat a niekoľko betlehemov. Okrem drevorezby sa venoval maľovaniu akvarelov a olejomalieb.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 115.

MALLO, JOZEF

právník, profesor, archivár, knihovník

*10.08.1744

†20.10.1818 Poproč

270. výročie narodenia

Po štúdiách filozofie, práva a dejepisu vstúpil v Jasove v roku 1771 do premonštrátskej rehole a absolvoval teológiu. Neskôr pôsobil ako právnik na majetkoch Ondrea Sakmáryiho v Leviciach. Stal sa členom pobočného stánku bernolákovského Slovenského učeného tovarišstva v Rožňave.

Literatúra:

Kerešová, Michaela : Osobnosti mesta. In: Bytča. Žilina : Knižné centrum, 2002. S. 72.

CIMMERMANNOVÁ, GABRIELA

inžinierka, architektka

*13.08.1934 Banská Bystrica

†03. 03.2000 Bratislava

80. výročie narodenia

Študovala v Bratislave u prof. Karfíka. venovala sa designerskej tvorbe nábytku a komplexným interiérovým návrhom.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Krytá plaváreň Žilina, interiér, 1959, Sobášna sieň Žilina, interiér, 1960,

Smútočná sieň Žilina, interiér, 1963,

Hotel Slovakia Žilina, interiér, 1971,

Hotel Diery Terchová, interiér, 1987,

Liečebný ústav Malá Fatra Rajecké Teplice, interiér, 1990.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 24.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A–Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 268.

HORTOVÁ, VERONIKA

knihovnička, dlhoročná riaditeľka Okresnej knižnice v Žiline

*19.04.1931 Kolárovice

†20.08.2004 Žilina

10. výročie úmrtia

Popri zamestnaní vyštudovala Priemyselnú školu textilnú v Ružomberku a stala sa riaditeľkou Priemyselnej školy textilnej v Krnove, kde hneď po oslobodení pracovalo

mnoho kolárovičských občanov. Na jeseň v roku 1962 sa stala inšpektorkou pre učňovské a odborné školy v Žiline. V rokoch 1974 – 1989 bola riaditeľkou Okresnej ľudovej knižnice v Žiline.

Literatúra:

Kolárovice 1312-2002. Kotešová : redOSTA, 2002. S. 111.

POKORNÝ, DUŠAN

lekár

*25.08.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Vyštuďoval odbor všeobecné lekárstvo, zložil prvú a druhú atestáciu z patologickej anatómie. Je držiteľom certifikátu Onkologická cytológia. V roku 1981 začal pracovať na chirurgickom oddelení NsP vo Svidníku ako sekundárny lekár. Od roku 1981 pracoval v NsP Žilina na patologickom oddelení ako samostatný lekár. Zaslúžil sa o zavedenie preventívnych cytologických vyšetrení v gynekológii a zavedenie imunohistochemických vyšetrení v rámci bioptických vyšetrení. Je spoluautorom odborných článkov v odbornej literatúre a držiteľom Zlatej Jánskej plakety.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 1089.

RUPPELDT, FEDOR FRIDRICH

cirkevný hodnostár, spisovateľ, prekladateľ, kultúrny historik

*01.06.1886 Liptovský Mikuláš

†25.08.1979 Žilina

35. výročie úmrtia

Študoval na evanjelickom gymnáziu v Oberschützene. Po štúdiách pôsobil ako kaplán na viacerých miestach, biskup Západného dištriktu evanjelickej cirkvi v Žiline, kde od roku 1952 žil na dôchodku. Z jeho rozsiahleho, ale mnohostranného literárneho diela vynikajú politické a kultúrohistorické práce, v ktorých zdôvodňoval vytvorenie hospodárskeho, kultúrneho a politického centra v Turci.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 398.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 196.

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 145-146.

GEROMETTA, EUGEN

kňaz, národovec, publicista

*29.08.1819 Žilina

†16.07.1887 Nitrianska Streda

195. výročie narodenia

Po skončení Gymnázia v Žiline študoval teológiu v Nitre a na Generálnom seminári v Pešti. Pôsobil v Čadci, Dlhom Poli, Bytči a v Nitrianskej Strede. Bol účastníkom štúrovského hnutia, publikoval v Slovenských národných novinách, v Orlovi Tatranskom, v Slovenských pohľadoch a Katolíckych novinách. Bol členom Jazykového odboru spolku Tatrin a zakladajúcim členom Matice slovenskej v Martine.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 184.

Brezány, Štefan Atila : Dejateľia Kysúc v kultúre umení a vede. 1. vyd. Martin : Osveta, 1971. S. 51-52.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 397-398.

Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 121.

DZURÁNYI, LADISLAV

básnik, prekladateľ

*13.09.1919 Hrnčiarska Ves pri Rimavskej Soboti

†31.08.1944 Strečno

95. výročie narodenia

70. výročie úmrtia

Ľudovú školu vychodil v Martine, po skončení gymnázia pokračoval v štúdiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (angličtina, francúzština, nemčina). Písal lyrické básne, preložil Shakespearovu hru Kráľ Lear (pod pseudonymom Ladislav Orlov) a začal pracovať na učebnici anglickej gramatiky. Bol antifašista. Na začiatku SNP pôsobil ako tlmočník francúzskych partizánov. Padol v boji pri Strečne 31.8. 1944. O jeho hrdinskej smrti podal svedectvo jeho francúzsky spolubojovník René Picard.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 537.

SEPTEMBER

DORICA, JOZEF

maliar a reštaurátor

*05.09.1949 Martin

65. výročie narodenia

Študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave u profesora T. Lugsu, v rokoch 1969-1975 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u profesora K.

Veselého. V tvorbe sa venuje maliarstvu, kresbe a reštaurovaníu obrazov. Žije a tvorí v Žiline.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 31.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personnenzyklopädien AG, 2006. S. 249.

ŠTĚPÁNKOVÁ, JANA

herečka

*06.09.1934 Žilina

80. výročie narodenia

Jana Štěpánková je významná česká herečka, dcéra herca Zdeňka Štěpánka a herečky Eleny Hálkovej. Pôsobila v divadlách v Pardubiciach, Divadle S.K. Neumanna, 1972-2002 v Divadle na Vinohradech v Prahe.

Literatúra:

Ottův slovník osobnosti Česko. Praha : Ottovo nakladatelství, 2008. S. 708.

TONHAJZER, MIROSLAV

básnik

*07.09.1974 Bojnice

40. výročie narodenia

Popri svojej práci sa venuje samorastom, ktoré vystavoval v roku 2005 v Žiline. Pri tejto príležitosti bola predstavená jeho prvá zbierka básní Prelínanie, ktorú vydal vlastným nákladom a nie je vo voľnom predaji. Zbierka obsahuje 51 básní a je doplnená fotografiami prírodných samorastov, ktoré sám nazbieral.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 33.

Dotazník vypracovaný pre Žilinskú knižnicu (2006)

SVETKO, ŠTEFAN

architekt

*19.06.1926 Mojš

†08.09.2009 Bratislava

5. výročie úmrtia

Počas štúdia pracoval v ateliéri rekonštrukcie pamiatkových stavieb architekta Dr. Lorenza, neskôr nastúpil do bratislavského Stavoprojektu, kde na nával práce, sporej sa začínajúcou sa konjunktúrou hromadnej bytovej výstavby nebolo dosť kvalifikovaných

ľudí. Pomáhal pri vykonávaných projektoch, kreslil najmä perspektívne pohľady budúcich stavieb.

Literatúra:

Čomaj, Ján : *Architekt Svetko : spomienky z nepokojných čias : nepokojné úvahy zo súčasnosti. Čadca : Magma, 1998. 121 s.*

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : *Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 149.*

PETROVICKÝ, IVAN

divadelný a televízny režisér

*13.06.1933 Žilina

†09.09.2009 Bratislava

5. výročie úmrtia

Absolvoval štúdium réžie na VŠMU v Bratislave, začínal ako režisér v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, pôsobil v Divadle SNP v Martine, najprv ako režisér, neskôr ako jeho riaditeľ. Od konca 50. a začiatku 60. rokov 20. storočia smeroval Ivan Petrovický k tvorivej scénickej univerzálnosti. Prednosťami jeho režijnej práce boli rešpektovanie špecifického dramatického textu a zachovanie jeho poetiky. Neustále experimentoval a v konfrontácii s objavnou dramaturgiou formoval vlastnú poetiku.

Literatúra:

Mrlían, Rudolf : *Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava : Veda, 1990. S. 183-184.*

BARON, KAROL

výtvarník

*13.09.1939 Levoča

†27.2.2004 Paríž (Francúzsko)

75. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

Študoval na VŠVU v Bratislave u profesorov D. Millyho a P. Matejku. Od roku 1970 bol členom Surrealistickej skupiny. V rokoch 1972-1987 žil a tvoril v Žiline. Venoval sa maľbe, kresbe, koláži, občan scénografii, tapisérii /Jeho dielo zdobi Žilinskú radnicu/.

Literatúra:

Valachová, Milada: *Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 8.*

Malý, Zbyšek : *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A–Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 89-90.*

DZURÁNYI, LADISLAV

básnik, prekladateľ

*13.09.1919 Hrnčiarska Ves pri Rimavskej Sobote

†31.08.1944 Strečno

95. výročie narodenia

70. výročie úmrtia

vid'. august

MAZÚR, MILAN

kunsthistorik

*13.09.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Vyšťudoval dejiny umenia na FF UK v Bratislave. V rokoch 1977 – 1985 pôsobil na Okresnom osvetovom stredisku v Žiline, od roku 1994 v Považskej galérii umenia v Žiline, najskôr ako kurátor súčasného umenia a od roku 1999 ako riaditeľ a kurátor.

Literatúra:

Mazúr, Milan : Vincent Hložník život a dielo. Žilina : Považská galéria umenia 2009. S. 135.

HORECKÝ, MICHAL

spisovateľ, vydavateľ, redaktor, prozaik

*17.09.1949 Cheb (Česko)

65. výročie narodenia

Študoval na strednej škole v Martine, pôsobil ako redaktor Života Turca, Národných novin a Maticných zvestí v Martine, neskôr robotník na pile v Tachove, marketingový pracovník bratislavského vydavateľstva Obzor v Čechách, pracovník, riaditeľ podniku Slovenská kniha, od roku 1993 riaditeľ spoločnosti Knižné centrum v Žiline. Venoval sa publicistike, neskôr ako prozaik rozvíjal humoristický žáner slovenskej literatúry.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 156.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 94.

BÁLIK, MARTIN

bábkar, divadelník, pedagóg

*19.09.1929 Sása, okres Zvolen

85. výročie narodenia

Študoval na PF UK v Bratislave, odbor výtvarná výchova u prof. Kostku a prof. Štefunka, neskôr na DAMU v Prahe scénografiu a technológiu bábok. Žilinský bábkarský výtvarník

a divadelník. Život zasvätil bábkovému divadlu a výrobe a zdokonaľovaniu technológie výroby bábok. Zhotovil desiatky výprav, kulís a rekvizít k divadelným hrám a rozprávkam a stovky nádherných a jedinečných bábok. Od roku 1962 pôsobil v Žiline.

Literatúra:

Bábkové divadlo Žilina 1950 - 2005 : na cestách za poznaním. Žilina : Bábkové divadlo, 2005. [46] s.

Mrlían, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 1 A-M. Bratislava : Veda, 1989. S. 82.

TUREK, IVAN

vedecký pracovník na Katedre fyziky

*21.09.1934 Rimavská Sobota

80. výročie narodenia

Študoval na Gymnáziu v Banskej Štiavnici, na Univerzite Komenského v Bratislave, získal titul RNDr. a CSc. na UK Bratislava, docentúru na ČVUT v Prahe. Učil na SPŠ vo Zvolene, pôsobil na VŠDS v Žiline, najskôr ako odborný asistent, neskôr odborný pracovník výskumu, od roku 1990 ako vedecký pracovník v oblasti vlnových procesov vysokofrekvenčného ultrazvuku a optiky. Je spoluautorom Kapitoly z optiky pre technikov, autorom a spoluautorom asi 60 vedeckých a odborných prác v domácich a zahraničných časopisoch.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1394.

LAURINCOVÁ, MÁRIA

lekárka

*22.09.1969 Žilina

45. výročie narodenia

Študovala na Gymnáziu v Žiline, v Prahe všeobecné preventívne lekárstvo. Zložila atestáciu prvého stupňa z vnútorného lekárstva a v roku 2001 atestáciu druhého stupňa z hematológie a transfuziológie. Mala podiel na transformácii oddelenia hematológie a transfuziológie, podieľala sa na znovuzavedení výjazdových odberov krvi.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 781.

MILUČKÝ, FERDINAND

architekt

*26.09.1929 Rajec

85. výročie narodenia

Ferdinand Milučký sa narodil v Rajci. Formovala ho história rodného mesta i ľudová architektúra okolitých dedín. Po absolvovaní gymnázia sa zapísal na Slovenskú vysokú školu technickú (dnes Slovenská technická univerzita) a postupne sa dostával do kontaktu s modernou. Jeho profesorom bol Jan E. Koula. Ako jeho asistent sa Milučký zúčastnil na výskumoch ľudovej architektúry. Zrejme práve tu sa mu podarilo preniknúť do najhlbšej podstaty ľudovej architektúry, čo neskôr hojne využíva vo svojich dielach. Dnes je čestným občanom mesta Rajec, pre ktoré v roku 1991 rekonštruoval renesančnú radnicu na Námestí SNP, žije v Bratislave vo vlastnom dome, na ktorom môžeme čítať mnohé charakteristické prvky jeho tvorby.

Literatúra:

*Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Ar-
chitektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava :
ISA, 1995. S. 110-111.*

KRAJČOVÁ, MÁRIA

úžitkovo-dekoratívna tvorba, práca s drôtom

*29.09.1964 Púchov

50. výročie narodenia

Študovala na Fakulte architektúry Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Od roku 1990 žije a tvorí v Žiline, pre svoju tvorbu zvolila kameň, plech a drôt – svojou povahou sú materiály striedme a v ich naturálnom stave azda i neosobné. Umelkyňa ich svojim výtvarným videním, zmyslom pre detail i remeselnú tradíciu premieňa na originálne diela.

Literatúra:

*Škvarnová Monika : Mária Krajčová – Objekty. In: Remeslo, umenie, dizajn. Roč. 6, č. 2
(2005), s. 52.*

OKTÓBER

KERN, MICHAL

maliar, grafik

*01.05.1938 Žilina

†01.10.1994 Liptovský Mikuláš

20. výročie úmrtia

Študoval na VŠVU v Bratislave u profesora J. Mudrocha. Po počiatočnom zaujatí technicistickými momentmi smerovala jeho tvorba od polovice 70-tych rokov ku konceptuálnemu prejavu s ekologickým výtvarným programom. Koreláciu vzťahu prírody a človeka demonštroval prostredníctvom akcií v prírode. Výtvarným prostriedkom sa mu stalo vlastné telo, texty, fotografické procesuálne záznamy

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 54.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2000 Ka-Kom. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2000. S. 163-164.

KEMPŇÝ, JÁN

Ľudovúhovný pracovník, sociológ, publicista rímskokatolícky kňaz

*21.06.1871 Žilina

†04.10.1899 Žilina

115. výročie úmrtia

Študoval teológiu v kňazskom seminári v Nitre. Po vysvätení pôsobil ako kaplán v Kolároviaciach, Žiline a na iných miestach Považia. Počas pôsobenia v Čadci a Oščadnici popri pastorácii zakladal a viedol mnohé spolky. Bol plodným publicistom, sústredil sa na analýzu sociálnych príčin alkoholizmu a vystáhovalectva.

Literatúra:

Blaha, Anton a kol.: Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 219.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 652-653.

JÓB, GABRIEL

Spisovateľ, jezuita

*09.11.1693 Žilina

†01.10.1759 Žilina

255. výročie úmrtia

Člen jezuitskej rehole, misionár a rekatolizátor. Desiat rokov viedol rehoľný dom v Liptovskom Mikuláši, neskôr v Skalici a v Žiline. Je autorom latinskej komédie s historickou tematikou.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 564.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 610.

HARMINC, MILAN MICHAL

architekt

*07.10.1869 Kulpín pri Báčskom Petrovci

†05.07.1964 Bratislava

145. výročie narodenia

50. výročie úmrtia

Absolvoval v roku 1882-83 nem. obchodnú akadémiu v Novom Sade a v roku 1908 zložil staveľskú skúšku. Bol významným slovenským architektom, ktorý zrealizoval desiatky diel po celom Slovensku. Dielo (výber): Infekčný pavilón nemocnice v Žiline, projekt 1934, Evanjelický kostol, Rázusova 2, projekt kostola s farou 1935, realizácia 1935-1936, rekonštrukcia Tatra banky, Mariánske námestie, projekt 1921.

Literatúra:

Mellner, Dušan: Architektúra medzivojnového obdobia mesta Žiliny. Žilina : Artis Omnis, 2007. S. 125.

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 289-290.

HEJTMÁNEK, EVŽEN

samostatný projektant

*12.10.1929 Dolné Mokropsy

†13.01.1994 Žilina

20. výročie úmrtia

85. výročie narodenia

vid'. január

MLYNÁRČIK, ALEX

výtvarník

*14.10.1934 Žilina

80. výročie narodenia

Pôsobil v slobodnom povolání. Absolvoval rôzne zahraničné štipendiá. V roku 1971 založil s architektmi E. Kupkovičom a V. Meckovou skupinu prospektívnej architektúry VAL. Od roku 1990 bol riaditeľom Považskej galérie v Žiline. V rokoch 1991-92 bol poradcom a zmocnencom ministra kultúry SR poverený založením Strediska slovenských umení v Paríži. Voľnú výtvarnú tvorbu prezentuje osobnými aj kolektívnymi výstavami doma i v zahraničí, najmä v Paríži.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 939.

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 74.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2002 MI-Nou. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2002. S. 25-26..

KÝŠKA, ŠTEFAN

prekladateľ

*14.07.1914 Žilina

†18.10.1984 Žilina

100. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

vid'. júl

HLOŽNÍK, VINCENT

výtvarník

*22.10.1919 Svederník

†10.12.1997 Bratislava

95. výročie narodenia

Vo svojej tvorbe sa venoval maľbe, kresbe, grafike a knižnej ilustrácii. Ilustroval viac než 30 knižných titulov. Za ilustračnú tvorbu pre deti a mládež získal v roku 1967 Cenu F. Kráľa. Doma vystavoval od roku 1938, v zahraničí od roku 1946.

Literatúra:

Matovčík, Augustín : Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 112.

Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 471-474.

GERALDINI, KOLOMAN KOLOMI

básnik, prekladateľ, publicista, redaktor

*24.10.1908 Terchová

†27.10.1994 Miramar (Argentína)

20. výročie úmrtia

Pracoval ako administratívny referent Matice slovenskej v Martine, na jar 1945 odišiel do emigrácie, žil v Rakúsku, Bavorsku, Taliansku, Argentíne kde prešiel viacerými zamestnaniami. Knižne debutoval knihou veršov *Na ceste k démonom* (1932).

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 75-76.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 115.

Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 110.

ZAYMUS, CYRIL GABRIEL

pedagóg, spisovateľ, prekladateľ

*24.03.1843 Rajec

†29.10.1894 Levoča

120. výročie úmrtia

V oblasti pedagogiky vynikol ako autor, zostavovateľ a upravovateľ početných učebníc pre slovenské katolícke ľudové školy, ktoré vyšli vo viacerých vydaniach a používali sa až do roku 1918. Pozornosť vzbudil výkladovou príručkou o právach a povinnostiach občanov *Ústavopis...* (1872), adresovanou študentom i širšej verejnosti.

Literatúra:

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 234.

Matovčík, Augustín : *Reprezentačný biografický lexikón Slovenska*. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 375.

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 420.

REGULY, BEATA

designérka

*30.10.1974 Žilina

40. výročie narodenia

Venuje sa intermediálnemu umeniu, tvorbe objektu a inštalácii, v ktorých využíva poznatky z ďalších umeleckých a intelektuálnych oblastí.

Literatúra:

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialógy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 32.

PIVKO, JAROSLAV

režisér, dramaturg, dramatik, prekladateľ

*31.10.1929 Martin

†16.04.2008

85. výročie narodenia

Po štúdiách pôsobil ako režisér Dedinského divadla v Bratislave, redaktor Vydavateľstva Osveta v Martine, dramaturg Bábkového divadla, riaditeľ Okresnej knižnice v Žiline, odborný asistent na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Ako autor prispel k rozvoju slovenskej bábkovej hry rapsódiou *Popolvár najväčší na svete* (1966).

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 365.

STRUHÁRŇANSKÝ, JOZEF

muzikant

*31.10.1899 Terchová

†02.01.1991 Terchová

115. výročie narodenia

Jozef Struhárňanský je rodák z Terchovej. Preslávila ho tzv. Kvočkovská muzika, ktorá sa vyznačuje po domácky vyrobenými nástrojmi a klasickou sláčikovou trojkou. Často bola označovaná prívlastkom "nebeská".

Literatúra:

Cabadaj, Peter : Osobnosti Terchovej (IV). Jozef Struhárňanský. In: Terchová : dvojmesačník všetkých Terchovčanov, Roč. 17, č. 5 (2006), s. 8

NOVEMBER

BELOHORCOVÁ, ADRIANA

inžinier, architekt

*01.11.1974 Žilina

40. výročie narodenia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY : Jazdecký klub Žilina-Poluvsie, 1995

Súkromná nemocnica-plastika, Bratislava, 1996.

Študentská súťaž pre PSS : Nadstavba a revitalizácia rodinného domu, 1997, ocenené odmenou.

Športhotel Poprad, 1998.

Diplomový projekt : Polyfunkčný obytný súbor Bratislava - Ružinov, 1999.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

KRUPEC, VIKTOR

maliar

*01.11.1884 Žilina

†03.10.1965 Bratislava

130. výročie narodenia

V tvorbe sa venoval voľnej maľbe a kresbe, najmä portrétu, krajine a kvetinovým zátišiam, žánrovým typom a výjavom na uliciach vojnovej Viedne. V Žiline bol vyhľadávaným autorom portrétov v miestnych rodinách. Ako krajinár maľoval olejom, pastelom a akvarelom zaujímavé partie z mesta a okolia, v čom pokračoval aj v Bratislave. V Žiline je jeho oltárny obraz svätých Cyrila a Metoda v kaplnke v Závodí.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 67.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001 Kon-Ky. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2001. S. 316.

GROSSMANN, IGOR

umelecký fotograf, lekárnik

*03.11.1924 Žilina

†04.08.2013 Bratislava

90. výročie narodenia

Pôsobil v Žiline ako lekárnik. Popri zamestnaní sa začal zaoberať Fotografiou v 50. rokoch minulého storočia, od roku 1966 sa jej venoval profesionálne. Z rokov 1964-1965 pochádza prevažná časť jeho prvého významného dokumentárneho cyklu Prváci. Navštívil postupne Paríž a Francúzsko, Taliansko, Rumunsko a Arménsko, zo snímkov týchto krajín vytvoril rozsiahle fotografické súbory.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenencyklopädien AG, 2006. S. 390.

MEDŇANSKÝ, MARTIN

publicista, básnik, prozaik, prekladateľ, rímskokatolícky kňaz

*10.11.1840 Divinka

†03.11.1899 Závažie-Istebník (Trenčín)

115. výročie úmrtia

V roku 1864 vysvätený za rímskokatolíckeho kňaza. Pôsobil ako v Lietave, Rosine, Vysokej nad Kysucou, Bošáci, Zliechove, Beckove. So svojou tvorbou prispieval do slovenských novín, časopisov a kalendárov, taktiež do českých periodík V jeho prozaickej tvorbe prevládala opisnosť i sentimentálnosť príbehov s mravoučnými tendenciami.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 158.

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 135.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 908-909.

HALLON, JOZEF

grafik

*07.11.1929 Senica nad Myjavou

†05.2013 Žilina

85. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Skalici a v Žiline, kde sa natrvalo usadil. Neskôr študoval na PFUK v Bratislave u profesorov G. Mallého, L. Lehotského, D. Millyho, R. Horňáka. Ďalej študoval súkromne. Je členom Združenia výtvarných umelcov stredného Slovenska. V tvorbe sa venuje najmä grafike.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 38.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999 H. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 50.

TKÁČIKOVÁ-ŠPÁNIKOVÁ, EVA

výtvarníčka

*07.11.1974 Žilina

40. výročie narodenia

Využívajúc rôzne techniky výtvarného prejavu dospela k vlastnému výrazu poznačenému citlivým, meditatívnym prístupom pri stvárňovaní vlastných myšlienok a predstáv zašifrovaných vo svojom slovníku symbolov a znamení.

Literatúra:

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialogy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 35.

WEINER, EUGEN

fotograf, pracovník Horskej služby

*23.06.1909 Strážov

†09.11.1974 Terchová

105. výročie narodenia

40. výročie úmrtia

vid'. jún

BEREŠÍK, MARIÁN

lekár

*12.11.1954 Žilina

60. výročie narodenia

Študoval v Žiline, na LF UK v Martine. V roku 1983 zložil prvú atestáciu z anestéziológie a resuscitácie a v roku 1987 druhú atestáciu z anestéziológie a resuscitácie. Pracuje ÚVN v Ružomberku, na ARO ako sekundárny lekár, neskôr zástupca primára. Od roku 2001 OAIM (KARIM) ako primár, plukovník, spoluautor projektu lôžkovej časti OAIM. Je autorom niekoľkých publikácií z oblasti regionálnej anestézie. Robí prednáškovú činnosť v celoštátnom význame.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personnenzyklopädien AG, 2006. S. 107.

MOJŽIŠ, JURAJ

autorizovaný architekt

*13.11.1949 Žilina

65. výročie narodenia

Vyšťudoval Strednú priemyselnú školu stavebnú v Bratislave, v rokoch 1969-75 študoval na Fakulte architektúry SVŠT v Bratislave. Pracoval ako projektant v ŠPUO Bratislava, v Dopravoprojekte a Stavoprojekte v Bratislave ako projektant, absolvoval pracovný pobyt

v Alžírsku. Od roku 1990 pracuje ako architekt v slobodnom povolani, má vlastný ateliér. Realizoval občianske stavby, mestské vily a interiéry.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 942.

SEDLÁČEK, ANTON

účastník protifašistického odboja

*13.06.1901 Žilina

†15.11.1944 Žilina

70. výročie úmrtia

Po skončení ľudovej školy pracoval v továrni na celulózu, v chemickej továrni na umelé hnojivá, neskôr ako stavebný a príležitostný robotník. Bol organizátorom štrajkov. V 20. rokoch minulého storočia bol vedúcim funkcionárom oblastného a okresného vedenia KSČ v Žiline. Bol organizátorom príprav SNP a po jeho vypuknutí účastníkom bojov medzi Žilinou a Strečnom.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 191.

TOMAŠČÍK, KAROL

prozaik

*15.11.1919 Lietavská Svinná

†08.02.1999 Bratislava

15. výročie úmrtia

95. výročie narodenia

vid'. február

LIPTÁK, ONDREJ

sochár

*23.11.1949 Nové Zámky

65. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave v rokoch na oddelení tvarovania u docenta V. Kautmana. Venuje sa sochárskej tvorbe a designu. Žije a tvorí v Žiline.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 70.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001 L-Mal. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2001. S. 168.

DECEMBER

JANÍK, MILAN

maliar

*08.12.1964 Žilina

50. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave u docenta Rašla, profesorky Lehotskej a docenta J. Bergera. Za diplomovú prácu dostal Cenu rektora VŠVU. Vo svojej voľnej tvorbe sa venuje maľbe.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 53.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999 CH-J. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 157.

BADA, DUŠAN

maliar

*12.12.1949 Žilina

65. výročie narodenia

Študoval na VŠMU v Bratislave u profesora D. Millyho a J. Želibského. Venuje sa maľbe, podieľa sa na spolupráci pri tvorbe dokumentárnych filmov o A. Klímovi a M. Galandovi pre STV.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 5.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A-Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 64.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 45.

FERKO, MILAN

básnik, prozaik, dramatik, autor literatúry pre deti a mládež

*14.12.1929 Veľké Rovné

†26.11.2010 Bratislava

85. výročie narodenia

Študoval na gymnáziách v Nitre a v Žiline, kde v roku 1949 maturoval, potom absolvoval právo na Právnickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave kde súčasne pracoval v ústredí Československého zväzu mládeže, neskôr ako redaktor novín a literárnych časopisov. Mimoriadne plodný autor žánrovo pestrých básnických zbierok, prozaických i dramatických rozhlasových diel, určených deťom, mládeži a dospelým. Do literatúry vstúpil ako básnik zbierkami s tematikou budovateľského nadšenia mládeže *Zväzácka česť* (1951).

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 100.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 67-68.

Sliacky, Ondrej: Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež. Bratislava : Literárne informačné centrum, Bratislava, 2005. S. 78-79.

ŠARADIN, MILAN

fotograf, športovec, publicista

*03.11.1910 Žilina

†17.12.1984 Terchová

30. výročie úmrtia

Svojimi všestrannými aktivitami sa stal Milan Šaradin zakladateľom moderného cestovného ruchu v Terchovej a okolí. Veľký ohlas a uznanie si získala aj jeho fotografická tvorba, ktorej sa neúnavne venoval takmer polstoročie. Po vojne Šaradin organizoval a priamo budoval objekt novej Chaty pod Chlebom, zasadil sa o sedačkovú lanovku a organizačne zabezpečoval jej výstavbu, spoluzakladal Horskú službu Malá Fatra, podieľal sa na realizácii lyžiarskych vlekov, roky viedol ako náčelník tunajšie lanové dráhy. Aj jeho výrazným pričinením bola Vrátna roku 1962 zaradená do prvej kategórie stredísk cestovného ruchu medzinárodného významu, o päť rokov neskoršie (1967) prispel k vyhláseniu Krivánskej Fatry za chránenú krajinnú oblasť.

Literatúra:

Cabadaj, Peter – Križo, Vladimír : Terchová. Terchová : Obec Terchová, 2003. S. 125-126.

BAGIN, ALBÍN

literárny vedec a kritik, dramaturg

*19.12.1939 Žilina

†15.01.1982 Bratislava

75. výročie narodenia

Študoval na Jedenásťročnej strednej škole v Žiline, slovenčinu a ruštinu študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Po absolvovaní základnej vojenskej služby bol dramaturgom Československej televízie v Košiciach, neskôr pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na Filozofickej fakulte Univerzity P.J. Šafárika v Prešove. Popri pedagogickom pôsobení bol externým redaktorom Východoslovenského vydavateľstva v Košiciach, spolupracoval s rozhlasom, televíziou, literárnymi a odbornými časopismi. Sústavne sa venoval literárnohistorickému a literárnovednému skúmaniu slovenskej literatúry 19. a najmä 20. stor., ako aj reflexii súčasnej slovenskej literatúry ako jej generačný kritik.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 16.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kaligram, 2005. S. 55-56.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 38.

ČARNÝ, LADISLAV

maliar

*24.12.1949 Žilina

65. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave u P. Matejku a F. Gajdoša. Od roku 1992 pôsobí ako pedagóg na VŠVU v Bratislave a Trnavskej univerzite. Od polovice 70. rokov sa vo svojej tvorbe zaoberá prelínaním výtvarného princípu obsiahnutého v prírode, s činnosťou človeka. Skúma najmä fenomén svetla v časových a priestorových interakciách (práca so zrkadlami, sklom, zrkadlovými objektmi).

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 22.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A–Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 292.

ŠPÁNI, FRANTIŠEK

huslista

*13.11.1930 Žilina

†24.12.1954 Brno

60. výročie úmrtia

Hru na husliach študoval na Hudobnej škole v Žiline a na Hudobnej akadémii vo Viedni. Jeho mimoriadny talent sa prejavil už v detstve, 15-ročný začal koncertovať na Slovensku (samostatné celovečerné programy vo Zvolene, Košiciach, Ružomberku a i.). V roku 1947 vystúpil na Medzinárodnom hudobnom festivale v Salzburgu, počas štúdií vo Viedni koncertoval aj v ďalších rakúskych mestách. Jeho repertoár tvorili najnáročnejšie koncerty a sólové skladby klasickej a súčasnej hudby. Vynikol technickými a umeleckými schopnosťami.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 492.

DRAŽILOVÁ, ANNA

spisovateľka pre deti a mládež

*20.12.1891 Ružomberok

†26.12.1974 Brno

40. výročie úmrtia

Ľudovú školu vychodila v Martine, učiteľský ústav v Bratislave. V rokoch 1919-1921 bola profesorkou Gymnázia v Žiline. Je autorkou literatúry pre najmenšie deti s mravoučnými a náboženskými prvkami. Prekladala z češtiny najmä rozprávky B. Němcovej a J. Karafiáta.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 502.

BERNÁT, JOZEF

notár, diplomat

*30.12.1899 Stráňavy

†24.06.1977 Bratislava

115. výročie narodenia

Dvadsať rokov bol Jozef Bernát vedúcim notárom Notárskeho obvodu v Terchovej. Za ten čas sa výraznou mierou zaslúžil o rozvoj obce, stál pri zrode turizmu a organizovaného cestovného ruchu v Malej Fatre. V spolupráci s miestnymi obetavými učiteľmi postavil na nohy terchovské školstvo, zriadil dve knižnice zaviedol takzvaný "hospodársky ročník", v rámci ktorého získavali gazdovia potrebné vedomosti o hospodárení. Aktívne sa venoval prekladateľskej činnosti a neskôr sprievodcovskej službe v cestovnej kancelárii Čedok.

Literatúra:

Cabadaj, Peter – Križo, Vladimír : Terchová. Terchová : Obec Terchová, 2003. S. 120-121.

JESENSKÝ, JANKO

spisovateľ, právnik, národný umelec

*30.12.1874 Martin

†27.12.1945 Bratislava

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, na Právnickej akadémii v Prešove, pôsobil ako advokát v Lučenci, Bytči, Liptovskom Mikuláši v Martine. Považujeme ho za významného predstaviteľa modernej slovenskej prózy, trpký ironik a britský satirik so schopnosťou opísať spoločenské nešváry pretrvávajúce i v meniacich sa spoločenských podmienkach a štátnych systémoch.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 554-555.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 111.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 198-199.

Osobnosti bez presného dátumu narodenia resp. úmrtia.

DADAN, JÁN st.

český exulant, kníhtlačiar

*?

†1674 Žilina

340. výročie narodenia

Prvý známy žilinský kníhtlačiar. V Trenčíne prevzal exulantskú tlačiareň ktorú mu kúpil svokor P.Wettwrinus, senior Jednoty bratskej. Po presťahovaní tlačiarne do Žiliny vydával slovenské a maďarské kalendáre, najmä protestantské náboženské a príležitostné tlače.

Literatúra:

Uhorskai, Pavol : Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry I. A - L. Liptovský Mikuláš : TRANOSCIUS, 1997. S. 60.

PASCHA, EDMUND, OFM

kazateľ, organista, hudobný skladateľ

*1714 Kroměříž, Česko

†06.05.1772 Žilina

300. výročie narodenia

Významný predstaviteľ hudobného a literárneho baroka. Autor Žilinského kancionála (okolo 1770), ktorý obsahuje dva rukopisné zborníky (Harmonia pastoraliss, Prosae pastorales), Prešovského (1770), Prušianskeho a Žilinského (obidva 1771) pasionála. Bohato maľbami vyzdobené pasionále obsahujú slov. rezponzoriálne zborové pašie. Najznámejšou i dnes interpretovanou skladbou je Vianočná omša F dur zo zborníka Harmonia pastoralis. V jeho vianočných omšiach sú do štruktúry prísne liturgickej formy vložené pastierke tanečné a piesňové prvky. Používal pseudonym Claudianus Ostern.

Literatúra:

Pašeka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1051-1052.

TURZO, FRANTIŠEK

komorský funkcionár, cirkevný hodnostár

*1512 - Lietavský hrad, okr. Žilina

†1574 - Lietavský hrad, okr. Žilina

440. výročie úmrtia

Zakladateľ oravsko-bytčianskej vetvy šľachtického rodu pôvodom z Betlanoviec. Od roku 1556 presadzoval šírenie reformácie na svojich majetkoch a kolonizáciu hornej Oravy. Bol podporovateľom humanizmu.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 147.

Register

A

Adamko, Eduard 28
Androvičová, Elena 31

B

Bača, Štefan 20
Bada, Dušan 53
Bagin, Albín 54
Bálik, Martin 42
Barčík, Andrej 25
Baron, Karol 41
Behúň, František 30
Belohorcová, Adriana 49
Beniač, Štefan 15
Berešik, Marián 51
Bernát, Jozef 56
Brezány, Štefan Atila 3
Brieštenský, Jozef 4
Bosniaková, Žofia 19, 25

C

Cimmermannová, Gabriela 37

Č

Čahojová – Barnátová, Božena 23
Čarný, Ladislav 55
Čerňanský, Ján 17
Černyš, Mykola 18

D

Dadan, Ján st. 57
Dadan, Ján ml. 35
Djuračka, Anton 10
Dorica, Jozef 39
Dražilová, Anna 55
Dzurányi, Ladislav 39, 42

Ď

Ďurčanský, Ferdinand 13

F

Ferko, Milan 53
Figura, Ján ml. 8
Figura, Ján st. 36

G

Gabčová, Janka 19
Geraldini, Koloman Kolomi 47
Gerometta, Eugen 38
Grossmann, Igor 49

H

Hallon, Jozef 50
Harminc, Milan Michal 45
Hejková, Natália 17
Hejtmánek, Evžen 4,46
Hložník, Vincent 47
Hollý, Martin 26
Honza, Cézar František Gašpar 21
Horecký, Ján 13
Horecký, Michal 42
Hortová, Veronika 37
Hruštinec, Marián 20

CH

Chura, Alojz 27, 35

I

Igonda, Marko 7

J

Jakubek, Imrich 21
Jambrich, Ľudo 11
Jančovičová, Anna 29
Janík, Milan 53
Jesenský, Janko 56
Jób, Gabriel 45
Jonáš, Kristián Alojz 11
Jonuzi, Rafet 7
Juráš, Peter 35

K

Kalný, Slavo 19
Kempný, Ján 45
Kern, Michal 44
Köhler, Ivan 33
Klincová, Monika 12
Kolenčík, Marián 7
Kopták, Miloš 8
Krajčová, Mária 44
Králík, Štefan 17
Križ, Ján 32
Krupec, Viktor 49
Krušpíer, Štefan 29
Kucharík, Ladislav 25
Kubiš, Róbert 24
Kýška, Štefan 33, 46

L

Lajda, Stanislav 34
Láncoš, František 18
Laurincová, Mária 33
Lipták, Ondrej 52
Litva, Felix 22

M

Mallo, Jozef 37
Matušík, Jozef 36
Mazúr, Milan 42
Medňanský, Martin 50
Menkina, Anton 5
Mičura, Juraj 14
Miločovský, Ján 6
Milučký, Ferdinand 43
Minárik, Ivan 16
Mlynárčik, Alex 46
Mojžiš, Juraj 51
Moravčík, Jozef 6
Mrvečka, Anton 11

N

Nemčeková – Chmeliarová, Mária 14

O

Obendorf, Gustáv Adolf 3
Ondrušek, Miloš 26
Oravský, Hieronym 10

P

Palčák, Ľubomír 9
Papp, Ján 16
Pascha, Edmund 57
Pavličková, Jarmila 34
Pazdera, Jindřich 32
Petraňová, Miriam 2
Petrovický, Ivan 41
Petrovský – Šichman, Anton 31
Pivko, Jaroslav 48
Pokorný, Dušan 38
Pribiš, Rudolf 30
Prikryl, Ľubomír Viliam 27

R

Radosa, Pavol 12, 20
Reguli, Beáta 48
Robinsonová, Magdaléna 23
Ruppeldt, Fedor Fridrich 38
Rybár, Vincent 2

S

Sedláček, Anton 52
Slota, Juraj 15
Slovák, Miroslav 5
Smatanová, Zuzana 28
Struhárňanský, Jozef 48
Svetko, Štefan 40

Š

Šaradin, Milan 54
Šípoš, Viktor 31
Špáni, František 55
Šťepánková, Jana 40
Šulek, Ján 32
Šulík, Anton 3
Šutovský, Juraj 23

T

Tatarka, Dominik 22
Tkáčiková-Špániková, Eva 51
Telgársky, Jozef 15
Tománková, Anna 6
Tomaščík, Karol 8
Tonhajzer, Miroslav 40
Trizuliaková, Eva 25
Tupý, Rudolf 24
Turek, Ivan 43
Turiak, Emil 2
Turzo, František 57

V

Valehrachová – Matulayová, Margita 27
Vanoch, Adam 13
Vojteková, Dagmar 34
Voštenák, Dušan 10

W

Weiner, Eugen 29, 51

Z

Zaymus, Cyril Gabriel 47

Ž

Žucha, Jozef 9, 13

Názov: Kalendárium výročí osobností okresu Žilina a Bytča v roku 2014
Vydala: Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Zost.: Mgr. Ivana Jančulová, Ivana Uriková
Graf. úprava: Nataša Lajdová
Úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií
Rok vydania: 2014
Počet strán: 60
Náklad: 50 ks

©Krajská knižnica v Žiline 2014